

1. TĚŽBA A HUTNICKÉ ZPRACOVÁNÍ BAREVNÝCH KOVŮ V PRAVĚKÉ EVROPĚ

1. 1. Hornictví a hutnictví v době bronzové

- Bachmann, H.-G. 2003: Bunt- und Edelmetalle aus mitteleuropäischen Komplexerz-Lagerstätten: Fahlerz-Verhüttung von der Bronzezeit bis zur Renaissance. In: Stöllner, T. – Körlin, G. – Steffens, G. – Cierny, J. 2003 (Eds./Hrsg.): Man and Mining – Mensch und Bergbau. Studies in honour of Gerd Weisgerber on occasion of his 65th birthday. Der Anschnitt – Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 16. Bochum, 25-35.
- Bartelheim, M. 2007: Die Rolle der Metallurgie in vorgeschichtlichen Gesellschaften. Sozioökonomische und kulturhistorische Aspekte der Ressourcennutzung. Ein Vergleich zwischen Andalusien, Zypern und dem Nordalpenraum – The Role of Metallurgy in Prehistoric Societies. Socioeconomic and cultural aspects of the use of resources. A comparison between Andalusia, Cyprus and the north Alpine area. In: Pernicka, E. – Bartelheim, M. (Hrsgs.): Forschungen zur Archäometrie und Altertumswissenschaft. Band 2.
- Bartelheim, D. – Niederschlag, E. 1998: Untersuchungen zur Buntmetallurgie, insbesondere des Kupfers und Zinns, im sächsisch-böhmischen Erzgebirge und dessen Umland, Arbeits- und Forschungsbericht Sächsischer Bodendenkmalpflege 40, 8-88.
- Cierny, J. 2008: Prähistorische Kupferproduktion in den Südlichen Alpen, Region Trentino Orientale. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 22. Bochum.
- Czołbek, J. – Kunstmann, L. 2007: Die Gewinnung von Kupfer und Zinn in der Bronzezeit in Deutschland. In: Koch, F. (Hrsg.): Bronzezeit. Die Lausitz vor 3000 Jahren, 47-58.
- Eibner, C. 1982: Kupfererzbergbau in Österreichs Alpen. In: B. Hänsel (Hrsg): Südosteuropa zwischen 1600 und 1000 v. Chr. Prähistorische Archäologie in Südosteuropa 1, 399-408.
- Eibner, C. 1991: Eine befestigte Höhsiedlung im Bereich des urzeitlichen Kupfererzbergbau gebiets in der Oststeiermark. In: R. von Uslar (Hrsg): Vorgeschichtliche Fundkarten der Alpen. Mainz.
- Eibner, C. – Presslinger, H. 2006: Urzeitliche Kupferproduktion, Versorgung der Bergbauggebiete in den Ostalpen und die Bedeutung der Metalldeponierungen, Res montanorum 38, 22-25.
- Fikrlé, M. – Frána, J. – Korený, R. 2006: Příspěvek k poznání metalurgie olova v mladší době bronzové v Čechách (předběžná zpráva). Symposium HPVT, CD-ROM.
- Frána, J. – Jiráň, L. – Maštálka, A. – Moucha, V. 1995: Artifacts of copper and copper alloys in prehistoric Bohemia from the viewpoint of analyses of element composition I. Památky archeologické, Supplémentum 3, 127-296. Praha.
- Goldenberg, G. 2004: Ein Verhüttungsplatz der mittleren Bronzezeit bei Jochberg (Nordtirol). In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum, 165-176.
- Goldenberg, G. – Rieser, B. – Schrattenthaler, H. 1996: Kupfergewinnung in Nordtirol – montanarchäologische Forschungen. Der Stoansucher, Jhg. 10, Heft 1, 28-31.
- Goldenberg, G. – Rieser, B. 2004: Die Fahlerzlagerstätten von Schwaz/Brixlegg (Nordtirol). Ein weiteres Zentrum urgeschichtlicher Kupferproduktion in den österreichischen Alpen. In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum, 37-52.
- Günther, W. – Eibner, C. – Lippert, A. – Paar, W. 1994: 5000 Jahre Kupferbergbau Mühlbach am Hochkönig – Bischofshofen. Mühlbach.
- Günther, W. – Eibner, C. – Lippert, A. – Paar, W. 1994: 5000 Jahre Kupferbergbau Mühlbach am Hochkönig – Bischofshofe. Mühlbach.
- Herditz, H. – Locker, K. 2004: Eine bronzezeitliche Kupferhütte im Mitterberger Kupferkies-Revier (Salzburg). Ausgrabungen und Rekonstruktion. In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum, 177-188.
- Chytráček, M. 1992: Doklady metalurgie v pozdní době bronzové na Černém vrchu u Svržna (okr. Domažlice) a otázka možného využívání místních zdrojů nerostných surovin – Belege für die Metallurgie in der späteren Bronzezeit auf dem Černý vrch bei Svržno (Kreis Domažlice/Taus) und die Frage einer möglichen Verwendung lokaler Quellen mineralischen Rohstoffe, Sborník západočeského muzea v Plzni, Historie 8, 59-73.
- Jiráň, L. 2000: Die Frage nach Rohstoffquellen der urnenfelderzeitlichen Bronzezeitproduktion in Böhmen. In: J. Michálek – W. Irlinger – K. Schmotz – Weinzierl P. (Hrsg): Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen – Archeologická pracovní skupina východní Bavorsko/západní a jižní Čechy. 9. Treffen 23. bis 26. Juni 1999 in Neukirchen bei Hl. Blut. Rahden/Westfalen, 61-67.
- Klemm, S. 2003: Montanarchäologie in den Eisenerzer Alpen, Steiermark. Archäologische und naturwissenschaftliche Untersuchungen zum prähistorischen Kupferbergbau in den Eisenerzer Ramsau. Wien.
- Klemm, S. 2004: Der prähistorische Kupferschmelzplatz S1 in der Eisenerzer Ramsau (Steiermark). Ein Vorbericht. In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum, 189-198.
- Klemm, S. 2006: Die Erforschung der prähistorischen Kupfergewinnung in den Eisenerzer Alpen 1955-2005, Res montanorum 38, 26-36.
- Krause, R. 2005: Bronzezeitliche Burgen in den Alpen. Befestigte Siedlungen der frühen bis mittleren Bronzezeit. In: B. Horejs, R. Jung, E. Kaiser, B. Teržan (Hrsg.): Interpretationsraum Bronzezeit. Bernhard Hänsel von seinen Schülern gewidmet. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie. Band 121. Bonn, 389-413.

- Kytlicová, O. 1976: Význam těžby rud na Příbramsku pro otázku původu mědi v Čechách v mladší době bronzové. *Hornická příbram ve vědě a technice*, 99-110.
- Niehoff, N. - Matschullat, J. - Pörtge, K.-H. 1992: Bronzezeitlicher Bergbau im Harz? *Berichte zur Denkmalpflege in Niedersachsen* 12, 1992, 12-14.
- Novotná, M. 1983: Metalurgia opevněných osád, *Archeologické rozhledy* 35, 63-71.
- Pančíková, Z. 2006: Organizácia bronzovej produkcie a doklady metalurgie na lokalitách obdobia popolnicových polí na Slovensku. FFMU Brno. Diplomová práce. Nepublikovaný rukopis
- Presslinger, H. - Eibner, C. 2004: Montanarchäologie im Paltental (Steiermark). In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: *Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum*, 63-74.
- Preßlinger, H. – Wallach, G. – Eibner, C. 1988: Bronzezeitliche Verhüttungsanlage zur Kupfererzeugung in den Ostalpen, *Berg- und hüttenmännische Montanshefte* 133, Heft 7, 338-344.
- Přichystal, A. – Obr, F. 1986: Mineralogicko chemická charakteristika měděné rudy z bronzového depotu z Borotína (okr. Blansko) – mineralogisch chemische Charakteristik des Kupfererzes aus dem Bronzedepotfund von Borotín (Bez. Blansko), *Archeologické rozhledy* 38, 164-167.
- Rieser, B. – Schrattenthaler, H. 2002: Prähistorischer bergbau im Raum Schwaz – Brixlegg. Tiroledition.
- Rieser, B. – Schrattenthaler, H. 2002: Prähistorischer Bergbau im Raum Schwaz-Brixlegg. Tiroledition.
- Rieser, B. – Schrattenthaler, H. 2002: Prähistorischer Kupferbergbau im Raum Schwaz/Brixlegg (Nordtirol). Geländebefunde und experimentelle Untersuchungen zur Schlägelschäftung. In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: *Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum*, 75-94.
- Salaš, M. 1985: Metalurgická výroba na výšinném sídlišti z doby bronzové u Blučiny, *Časopis Moravského muzea, Vědy společenské* 70, 59-73.
- Salaš, M. 1995: Bemerkungen zur Organisation der Urnenfelderzeitlichen Metallverarbeitung unter Berücksichtigung des Mitteldonauländischen Kulturkreises in Mähren, *Archeologické rozhledy* 47, 569-586.
- Shennan, S. J. 1989: Ausgrabungen in einer frühbronzezeitlichen Siedlung auf dem Klingelberg, St. Veit im Pongau, Salzburg (1985-1988), *Archäologia Austriaca* 73, 35-48.
- Shennan, S. 1995: Bronze Age cooper producers of the Eastern Alps. Excavations at St. Veit-Klinglberg, *Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie* 27. Bonn.
- Schalk, E. 1998: Die Entwicklung der prähistorischen Metallurgie im nördlichen Karpatenbercken. Eine typologische und metallanalytische Untersuchung. *Internationale Archäologie. Naturwissenschaft und Technologie – Band 1. Berlin*.
- Schreiner, M. – Pike, A. W. G. – Foster, L. G. – Pernicka, E. 2005: Provenance of metal artifacts in archaeology. In: Labuda, J. (ed): *Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica*, 33-40.
- Schreiner, M. – Heyd, V. – Pernicka, E. 2007: Archäometallurgie in der Slowakei – Erze und Metall, *Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007*, 172-187.
- Stöllner, T. et al. 2006: Der bronzezeitliche Bergbau im Südevier des Mitterberggebietes. Bericht zu den Forschungen der Jahre 2002 bis 2006, *Archaeologia Austriaca* 90, 87-137.
- Stöllner, T. – Eibner, C. – Cierny, J. 2004: Prähistorischer Kupferbergbau Arthurstollen. Ein neues Projekt im Südevier der Mitterberg-Gebietes (Salzburg). In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: *Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum*, 95-106.
- Walach, G. 2004: Prospektion urzeitlicher Kupfergewinnungsstätten im Ostteil der Ostalpen. In: Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: *Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum*, 243-254.
- Weisgerber, G. – Goldenberg, G. (Hrsg.) 2004: *Alpenkupfer – Rame delle Alpi. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 17. Bochum*.

1. 2. Doba halštatská

- Chytráček, M. 1999: Die Vorkommen metallener Rohstoffe und die Besiedlung Westböhmens in der Hallstatt- und Frühlaténezeit. In: J. Michálek – W. Irlinger – K. Schmotz – Weinzierl P. (Hrsg): *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen – Archeologická pracovní skupina východní Bavorsko/západní a jižní Čechy. 9. Treffen 23. bis 26. Juni 1999 in Neukirchen bei Hl. Blut. Rahden/Westfalen*, 80-101.

1. 3. Hornictví, hutnictví a produkce barevných kovů v době laténské a v římskoprovinciálním prostředí

- Büchenschütz, O. 2002: Die Entstehungen von Wirtschaftszentren in Gallien. In: Dobiát, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 63-76.
- Cauuet, B. 1994: Les mines d'or gauloises du Limousin. Limoges.
- Cauuet, B. 2008: Equipments en bois dans les mines d'or protohistoriques et antiques (Gaule et Dacie romaine). In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 58-73.
- Healy, J. F. 1978: Mining and Metallurgy in the Greek and Roman World. London.
- Domergue, C. – Leroy, M. (dir) 2000: Mines et métallurgie en Gaule, Gallia, 57, 1-158.
- Pieta, K. 2002: Wirtschaftliche Strukturen der spätlatézeitlichen Siedlungen in der Slowakei. In: Dobiát, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 316-323.
- Rieckhoff, S. 2002: Der Untergang der Städte. Der Zusammenbruch des keltischen Wirtschafts- und Gesellschaftssystem. In: Dobiát, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 359-379.
- Rosumek, P. 1982: Technischer Fortschritt und Rationalisierung im antiken Bergbau. Bonn.
- Salač, V. 2006: Die böhmisch-bayerische Grenzlandschaft als Modellgebiet zur Untersuchung des keltischen Handels. In: M. Chytráček – J. Michálek – M. M. Rind – K. Schmotz (Hrsg): Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen – Archeologická pracovní skupina východní Bavorsko/západní a jižní Čechy. 15. Treffen 15. bis 18. Juni 2005 in Altdorf bei Landshut. Rahden/Westfalen, 229-244.
- Schäfer, A. 2002: Manching – Kellheim, Berching – Pollanten. Eisen als Wirtschaftsfaktor. In: Dobiát, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 219-241.
- Venclová, N. 2002: Theoretische Modelle zur Produktion und Wirtschaft der Latézeit. In: Dobiát, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 33-48.
- Wahl, J. 1993: Três Minas. Vorbericht über die archäologischen Ausgrabungen im Bereich des römischen Goldbergwerks 1986/87. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg): Montanarchäologie in Europa. Archäologie und Geschichte, Freiburger Forschungen zum ersten Jahrtausend in Südwestdeutschland Bd. 4. Sigmaringen, 123-152.
- Waldhauser, J. 2002: Wirtschaftliche Strukturen in offenen Siedlungen und Verkehrswege in Böhmen. Dobiát, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 273-286.
- Werth, W. 1980: Zwei römische Erzmahlsteine aus Sulzburg (Hochschwarzwald), Der Anschnitt 32, 32-33.

2. ZLATO

2. 1. Středověká těžba a rýžovnictví zlata v českých zemích

- Beneš, A. 1978: Poznámky k počátkům těžby a využívání tuhy a zlata podle archeologických nálezů v jižních Čechách, Studie z dějin hornictví 8, 53 – 83.
- Bouzek, J. 2003: Lužická kultura na Opavsku a její vztah k lokalitám v polském Horním Slezsku – The Lausitz culture in Czech Silesia: its relation to sites in Polish Upper Silesia, Archeologické rozhledy 55, 272-284.
- Fröhlich, J. 1993: Ruční mlýny na rozemílání rudy na Kometě, Studie z dějin hornictví 22, 7-23.
- Fröhlich, J. 2006: Archeologické doklady rudních mlýnů a stoup. In: Labuda, J. (ed): Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 87-90.
- Fröhlich 2007: Zlatorudné mlýny v kremnické oblasti na Slovensku – Goldmühle im Erzrevier Kremnica (Kremnitz), Slowakei, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 82-89.
- Fröhlich, J. 2008: Zlatorudný těžební a úpravnický areál u Horské Kvildy na Šumavě (věnováno památce PhDr. Jaroslava Kudrnáče, CSc.) – Golderz Abbau- und Aufbereitungsareal bei Horská Kvilda im Böhmerwald (zum Andenken von PhDr. Jaroslav Kudrnáč, Csc. gewidmet), Časopis Společnosti přátel starožitností 116, 246-250.
- Hejhal, P. 2007: Poznámky k počátkům osídlení humpoleckého zlatorudného pásu – Zur frühesten Besiedlung des Gebietes mit der Goldvorkommen um Humpolec, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 56-62.
- Houzar, S. 1996: K problematice těžby zlata na jihozápadní Moravě, Stříbrná Jihlava 2004, 3-7.
- Houzar, S. – Škrdla, P. 1990: Výskyt zlata v širším okolí Želetavy na jihozápadní Moravě, Západní Morava I, 33-49.
- Huml, V. 1984: Keramika a další nálezy ze středověkých rýžovišť zlata v Čechách. Archeologické rozhledy XXXVI, 512-527.
- Jangl, L. 1980: K metodice výzkumu a hodnocení rýžovisek zlata, Studie z dějin hornictví 12, 25-30.
- Kučera, J. – Loun, J. – Hejna, M. – Kučerová-Charvátová, K. 2004: Historicko – montánní průzkum okajových částí zlatonosného revíru Jílové (oblast Zahořan a halířského žilného pásma), Stříbrná Jihlava 2004, 153-159.
- Kudrnáč, J. 1971: Zlato v Pootaví. Písek.
- Kudrnáč, J. 1972: Objevy středověkých zlatorudných mlýnů v Čechách – Die Entdeckung mittelalterlicher Goldmühlen in Böhmen, Archeologické rozhledy 24, 428-432.
- Kudrnáč, J. 1973: Dávná rýžoviště zlata u Horské Kvildy na Šumavě, Archeologické rozhledy 25, 218 – 221, 249.
- Kudrnáč, J. 1982: Rýžování zlata v Čechách, Památky archeologické 73, 455 – 485.
- Kudrnáč, J. 1984: Civilizační faktor zlata v historii českých zemí, Studie z dějin hornictví 6, 211-218..
- Litochleb, J. – Pavlíček, V. 1989: Zlato u Zlátenky u Pacova, Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích 29, 65-70.
- Litochleb, J. – Sejkora, J. 2005: Těžba, průzkum a výzkum zlata v okolí zlátenky JV od Pacova, Stříbrná Jihlava 2004. Seminář k dějinám hornictví a důlních prací na Vysočině, Jihlava 17.9.-19.9. 2004. Jihlava, 168-176.
- Litochleb, J. – Sejkora, J. – Palatý, T. – Šimon, M. 2007: Těžba zlatonosných rozsypů v jižním okolí Prahy (střední Čechy) - Alte Goldgewinnung in der Region südlich von Prag (Mittelböhmen) - The exploitation of gold-bearing placers in the south surroundings of Prague (central Bohemia), Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007.
- Litochleb, J. – Sztacho, P. 1977: K dějinám těžby zlata na Humpolecku, Výběr 14, 268-269.
- Moník, M. – Plaštiaková, M. – Kováčik, P. – Cheben, M. 2007: Rýžoviště v údolí zámeckého potoka ve Zlatých Horách - Alte Goldwäsche am Zámecký Bach bei Zlaté Hory, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 76-81.
- Morávek, P. – Litochleb, J. 2002: Jílovské zlaté doly. Jílové u Prahy.
- Parma, J. B. 1961: K otázce rýžování zlata v době předhusitské, Sborník dějin přírodních věd a techniky VI, 152-161.
- Simota, V. 1992a: Rýžování zlata u Eše na Pacovsku, Výběr 29, 194.
- Simota, V. 1992b: Rýžoviště zlata u Pacova, Výběr 29, 268.
- Vokáč, M. – Houzar, S. – Škrdla, P. 2007: Dolování zlata v širším okolí Hor u Předína na západní Moravě: dějiny výzkumů, historie dolování, topografie a archeologie lokalit a přehled geologických poměrů – Goldgewinnung in der breiteren Umgebung von Hory bei Předín in Wetmähren: Forschungsgeschichte, Bergbaugeschichte, Topografie und Archäologie der Fundstellen, Übersicht geologischer Verhältnisse, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 26-55.
- Vokáč, M. – Houzar, S. – Šrdla, P. 2009: Zlatomlýn - středověká úprava zlaté rudy u Opatova na Třebíčsku – Zlatomlýn - eine mittelalterliche Golderzaufbereitungsanlage bei Opatov in der Gegend von Třebíč. In: Labuda, J. (Ed.): Argenti fodina 2008. Zborník prednášok z medzinárodnej konferencie Argenti fodina 2008, konanej v dňoch 3. – 5. septembra 2009 v Banskej Štiavnici. Banská Štiavnica, 35-42.
- Waldhauser, J. 1989: Montánní archeologický výzkum zlatodolů v Kašperských Horách v r. 1988. Hornická Příbram ve vědě a technice, sekce báňská historie. Příbram, 107 – 123.
- Waldhauser, J. – Daněček, V. – Nováček, K. 1993: Eine hochmittelalterliche Aufbereitungsanlage für goldhaltige Erze im Bergbaurevier von Kašperské Hory (Bergreichenstein) in Böhmen. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hsg): Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990. Sigmaringen, 391-400.
- Waldhauser, J. – Fröhlich, J. 2007: Laténské sídliště rýžovníků zlata u Velhartic v Pošumaví: počátek výskytu tuhové hřebenované keramiky v jižních Čechách, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 20, 321-330.

2. 2. Středověká těžba a rýžovnictví zlata v polském Slezsku

- Dziekoński, 1967: Dawne dzieje górnictwa i przerób złota w okolicach Złotoryi i Legnicy, Szkice Legnickie IV, 5-23.
- Firszt, St. 1986: Badania nad górnictwem złota w rejonie Legnickiego Pola, woj. legnickie w latach 1984 – 1985, Silesia Antiqua 29, 111 – 119.
- Firszt, St. 1995: Wyniki badań archeologicznych w średniowiecznym ośrodku górnictwa złota w okolicach Legnickiego Pola – Strachowic i Mikołajowic w woj. Legnickim w 1993 r., Szkice Legnickie XVII, 247-259.
- Firszt, St. 1997: Średniowieczny ośrodek górnictwa złota w Mikołajowicach, DWP 4, 194- 244.
- Firszt, St. 1997: Relikty średniowiecznego górnictwa złota w rejonie Złotoryi, woj. Legnickie, ŚSA 39, 473-476.
- Firszt, St. 1999: Wyniki badań archeologicznych nad górnictwem złota, prowadzonych w okolicach Jeleniej Góry w latach 1992-1997, Silesia Antiqua 40, 115-132.
- Kaźmierczyk, J. 1974: Sprawozdanie z badań nad górnictwem złota koło Złotoryi w 1973 roku, ŚSA 6, 72-79.
- Kaźmierczyk, J. 1975: Z badań nad górnictwem złota na Śląsku w 1974 roku, ŚSA 17, 79-83.
- Kaźmierczyk, J. 1975: Wyniki badań nad górnictwem złota w zagłębiu płakowickim koło Lwówka Śląskiego, Arch. IAUWr. S/11.
- Kaźmierczyk, J. 1976: Wyniki badań wykopaliskowych na terenie zagłębia złota koło Lwówka Śląskiego, ŚSA 18, 78-81.
- Kaźmierczyk, J. 1976: Badania nad górnictwem złota w rejonie Płakowic koło Lwówka Śląskiego przeprowadzone w 1976 roku przez Katedrę Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Arch. IAUWr. S/16.
- Kaźmierczyk, J. 1977: Sprawozdanie z badań nad górnictwem złota na Śląsku a 1976 roku, ŚSA 19, 73-77.
- Kaźmierczyk, J. 1978: Wyniki badań nad górnictwem złota w Głuchołazach uzyskane w 1978 roku, Arch. IAUWr. S/26
- Kaźmierczyk, J. 1978: Badania inwentaryzacyjne miejsc eksploatacji złota na obszarze Pogórza Izerskiego w 1978 roku, Arch. IAUWr. S/28a/b.
- Kaźmierczyk, J. 1978: Głuchołaskie zagłębie złota, Arch. IAUWr. S/31.
- Kaźmierczyk, J. 1979: Wyniki badań nad górnictwem złota w Górach Opawskich i Karkonoszach uzyskane w 1977 roku, ŚSA 20 , 111-118.
- Kaźmierczyk, J. 1980: Sprawozdanie z badań nad górnictwem złota w Sowiej Dolinie koło Karpacza przeprowadzonych w 1978 roku, ŚSA 21, 102 -105.
- Kaźmierczyk, J. 1983: Śląskie złoto, In: Człowiek i środowisko w pradziejach. Warszawa, 169-176.
- Kaźmierczyk J. - Grodzicki R. 1976: Górnictwo złota koło Złotoryi na Dolnym Śląsku w XI-XIV wieku w świetle badań archeologicznych i geologicznych, In: Studia Archeologiczne 7, 205-247.

3. POČÁTKY STŘEDOVĚKÉHO OSÍDLENÍ A HORNICTVÍ NA ČESKOMORAVSKÉ VRCHOVINĚ

3. 1. Kolonizace a vznik vrcholně středověké sídelní struktury s přihlédnutím k Českomoravské vrchovině

- Bláha, J. – Konečný, L. 1985: K nejstarší historii města Telče. Uměleckohistorický sborník, 129–160.
- Dobiáš, J. 1931: Německé osídlení ostrůvku jihlavského, Časopis archivní školy 8.
- Dobiáš, J. 1927: Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí. Díl 1. Doba předhusitská. Pelhřimov.
- Doležel, J. 2002: Goblins et Iohannes de Iglavia. Několik poznámek ke dvěma osobám brněnských dějin 13. a 14. století a jejich roli v důlním podnikání - Goblins et Iohannes de Iglavia. Einige Bemerkungen zu zwei Persönlichkeiten der Brüner Geschichte des 13. und 14. Jahrhunderts und deren Rolle im Bergwerksunternehmen, Brno v minulosti a dnes 16, 33-49.
- Doležel, J. 2003: Brněnský měšťan Henning a brodský těžař Henning řečený Schutwein. K otázce jejich totožnosti – Der Brüner Bürger Henning und der Deutsch-Broder Bergbauunternehmer Henning, genannt Schutwein. Zur Frage ihrer Identität, Brno v minulosti a dnes 17, 13-40.
- Doležel, J. 2004: Cruciburgensis monetae magister: Několik poznámek k problému jeho identifikace – Cruciburgensis monetae magister: several comments on the problem of his identification, Archeologické rozhledy 61, 401-416.
- Hosák, L. 1952: Středověká kolonizace horního poříčí Jihlavy, Časopis společnosti přátel starožitností 60, 142-153.
- Jireček, H. 1856: Župy Čech jihovýchodních až do roku 1200, Památky archeologické a místopisné II, 65-72.
- Kejř, J. 1998: Vznik městského zřízení v českých zemích. Praha.
- Klápště, J. 1994: Změna – středověké transformace a její předpoklady, in: Mediaevalia archaeologica bohemia, Památky archeologické – Supp 2 1993, 9-59.
- Klápště, J. 2005: Proměna českých zemí ve středověku, Praha.
- Kuthan, J. 1976: Středověká architektura v jižních Čechách do poloviny 13. století. České Budějovice.
- Kuthan, J. 1993: Přemysl Otakar II. Král železný a zlatý, král zakladatel a mecenáš. Praha.
- Měřínský, Z. 1976: Průzkum zaniklých středověkých osad na moravské straně Českomoravské vrchoviny v letech 1962 – 1970. Archeologické rozhledy XXVIII, 405–417, Tab. I, p. 479.
- Měřínský, Z. 1990: Vývoj osídlení Jihlavska do 13. století (Nástin), Vlastivědný sborník Vysočiny 7, oddíl věd společenských, 129–141.
- Měřínský, Z. – Plaček, M. 1989: Rokštejn. Středověký hrad na Jihlavsku (Jeho dějiny, stavební vývoj a výsledky archeologického výzkumu 1981 – 1989). Brno – Brnice.
- Měřínský, Z. – Zumpfe, E. 2001: Der Bergbau und die Besiedlung des südwestlichen Mährens – Hornictví a osídlování jihozápadní Moravy. In: Nekuda, V. (Editor): Archaeologia historica 26. Sborník příspěvků přednesených na 32. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na získávání a zpracování surovin Čáslav 25. – 28. září 2000. Čáslav – Brno 2001, 15–25.
- Richter, M. 1982: Hradištko u Davle, městečko ostrovského kláštera. Praha
- Richter, M. – Vokolek, V. 1995: Hradec Králové. Slovanské Hradiště a počátky středověkého města. Hradec Králové.
- Sláma, J., 1967: Příspěvek k vnitřní kolonizaci raně středověkých Čech, Archeologické rozhledy 19, 433-445.
- Šmilauer, V. 1960: Osídlení Čech ve světle místních jmen, Praha.
- Tomas, J. 1999: Od raně středověké aglomerace k právnímu městu a městskému stavu (Výbor studií) – Von der frühmittelalterlichen Agglomeration zur Rechtstadt und zum Städtstand. Litoměřice.
- Vaniček, V. 2000: Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek II. 1197-1250. Praha.
- Vaniček, V. 2002: Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek III. 1215-1310. Praha.
- Velímský, T. 1998: Trans montes, ad fontes! (Přes hory, k pramenům!). K roli újezdů při středověké kolonizaci středních a vyšších poloh na území severozápadních Čech, Most.
- Zatloukal, 1999: Zpráva o archeologickém výzkumu ve Žďáře nad Sázavou, trať Staré město, v letech 1996 – 1999. In: Ježek, M. – Klápště, J. (eds.). Mediaevalia archaeologica 1. Praha – Wrocław, 193-207.
- Žemlička, J., 1997: Čechy v době knížecí (1034-1198), Praha.
- Žemlička, J., 2002: Počátky Čech královských. 1198-1253. Proměna státu a společnosti, Praha.

3. 2. Středověké rudní hornictví a produkce stříbra v kontextu českých a evropských dějin

- Jan, L. 2006: Václav II. a struktury panovnické moci. Brno.
- Janáček, J. 1972: Stříbro a ekonomika českých zemí ve 13. století, Československý časopis historický 20, 875–906.
- Šrein V. 2003: Příspěvek k objasnění původu stříbra v Čechách okolo roku 1000, Archeologie ve středních Čechách 7, 625-631.
- Šrein V. - Šťastný M. - Šreinová B. 2003: Stříbro a Čechy okolo roku 1000, Bulletin mineralogicko petrologického oddělení Národního Muzea 11, 33-39.
- Žemlička, J. 1986: Století posledních Přemyslovců. Praha.
- Žemlička, J. 2002: Počátky Čech královských 1198 – 1253. Proměna státu a společnosti. Praha.

3. 3. Teoretické otázky a problémy středověkého rudního hornictví a jeho studia

Nováček, K. 1993: Klasifikace povrchových stop po zaniklé těžbě surovin, Studie z dějin hornictví 23, 7-11.

Nováček, K. 1994: Hornická sídliště – příspěvek ke studiu středověkého neagrárního osídlení – Mining settlements: The study of non-agrarian medieval settlement activities, Mediaevalia archaeologica bohemia 1993. Památky archeologické – Supplémentum 2. Praha, 158–170.

Nováček, K. 2001: Nerostné suroviny středověkých Čech jako archeologický problém (Bilance a perspektivy výzkumu se zaměřením na výrobu a zpracování kovů), Archeologické rozhledy 53, 279-309.

3. 4. Technologie těžby a hutnictví polymetalických rud, důlní míry

Quadrat, O. 1950: Základy metalurgie kovů. - Nakladatelství J. Hokr, Praha.

Vaněk, V. – Velebil, D. 2007: Staré hutnictví stříbra – Altes Silberhüttenwesen, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 188-205.

Stromer, W. v. 1984: Wassersnot und Wasserkünste im Bergbau des Mittelalters und der frühen Neuzeit. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 2. Bochum, 50-72.

Večeřa, J. 2007: Analýza povrchových tvarů Andělskohorského rudního revíru, část Hláska-Vysoká - Spuren alten Bergbaues im Erzrevier Engelberg, Teil Hláska-Vysoká (Altwatergebirge), eine Analyse, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007.

Vosáhlo, J. 1998: Metody vyhledávání a průzkumu stříbrnorodných ložisek v rozmezí 13. až 18. století (se zřetelem k jihlavskému rudnímu revíru), Stříbrná Jihlava, 29-44.

3. 5. Některá literatura ke středověkému hornímu právu

Bílek, 1975: K historickému významu a charakteru tzv. Německého jihlavského horního práva, Československý časopis historický 23, 249–262.

Hägermann, D. 1984: Deutsches Königtum und Bergregal im Spiegel der Urkunden, Montanwirtschaft Mitteleuropas vom 12. bis 17. Jahrhundert. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 2. Bochum, 13-23.

Hägermann, D. – Ludwig, K.H. 1986: Europäisches Montanwesen im Hochmittelalter. Das Trienter Bergrecht 1185-1214. Köln – Wien.

Hoffmann, F. 1957: Nové práce o jihlavském právu a počátcích Jihlavy. Vlastivědný sborník Vysočiny 2. Oddíl věd společenských, 197–226.

Hoffmann, F. 1959: Jihlavské právo. Havlíčkův Brod.

Hoffmann, F. 1981: Neznámé znění velkého privilegia jihlavského, Studie o rukopisech 20, 23–64.

Hoffmann, F. 2009: Horní a městské právo. In: Pisková, R. a kol.: Jihlava. Nakladatelství Lidové noviny Praha, 88-108.

Jangl, J. 2002: K otázce jihlavského privilegia a falšování listiny A. Vlastivědný sborník Vysočiny 13, oddíl věd společenských, 15–41.

Mezník, J. 1954: Jihlavské privilegium a počátky města Jihlavy. Sborník archivních prací 6, 3–28.

Pošvář, J. 1950: Několik poznámek k jihlavskému hornímu právu, Numismatické listy 5, 114–120.

Pošvář, J. 1956: K počátkům jihlavského hornictví a horního práva. Vlastivědný sborník Vysočiny 1, oddíl věd společenských. Jihlava, 72–96.

Tomaschek, J. A. 1859: Deutsches Recht in Österreich im dreizehnten Jahrhundert auf Grundlage der Stadtrechtes von Iglau. Wien.

Tomaschek, J. A. 1879: Das alte Bergrecht von Iglau und seine bergrechtlichen Schöffensprüche. Innsbruck.

Vítouš, P. 1947: K původu jihlavského horního práva. Sborník pro hospodářské a sociální dějiny II, 190–203.

Zycha, A. 1899: Das Recht des ältesten deutschen Bergbaues bis ins 13. Jahrhundert. Berlin.

Zycha, A. 1900: Das böhmische Bergrecht des Mittelalters auf Grundlage des Bergrechts von Iglau I. – II. Berlin.

Zivier, E. 1898: Geschichte des Bergregals in Schlesien bis zur Besitzergriffung des Landes durch Preussen, Katowice.

Zivier, E. 1908: Entwicklung des Bergregals in Schlesien und der Bergwerksgerechsamte, Katowice.

3. 6. Obecné dějiny českého středověkého hornictví a hutnictví

Kořan, J. 1954: K topografii dolování v českých zemích v době předhusitské. - Věst. Ústř. Úst. geol., XXIX, 1 - 12. Praha.

Kořan, J. 1955: Naše báňská technika za feudalismu, Sborník dějin přírodních věd a techniky II., NTM Praha, 5 – 52.

Kořan, J. 1955: Přehledné dějiny československého hornictví. - 216 str., Nakl. ČSAV. Praha.

Kořan, J. 1974: K minulosti českých rýžovisek zlata, Studie z dějin hornictví 5, 15-33.

Kořan, J. 1984: Kapitoly z dějin hutnictví barevných kovů I. - Rozpravy Národního technického muzea 94, Z dějin hutnictví 12, 62-73.

Kořan, J. 1985: Kapitoly z dějin hutnictví barevných a drahých kovů III. část. - Rozpravy Národního technického muzea 101, Z dějin hutnictví 14, 47-57.

Kořan, J. 1986: Kapitoly z dějin hutnictví neželezných kovů (4. část) - Rozpravy Národního technického muzea 106, Z dějin hutnictví 15, 114-134.

Kořan, J. 1988: Sláva a pád starého českého rudného hornictví. - 252 str., vydal komitét symposia Hornická Příbram ve vědě a technice. Příbram.

Majer, J. 1981: Hornictví za vlády prvních Lucemburků v Čechách, Studie z dějin hornictví 11, NTM Praha, 55 – 70.

Majer, J. 1999: Báňská a hutní praxe 13. – 18. století. In: Dolování stříbra a mincování v Jihlavě. Sborník. Jihlava, 40–51.

3. 7. Geologie, mineralogie a ložiska

- Barviř, J. 1896: O vřkytu zlata na nřkterřch dřležitřřších naleziřřtřch řeskřch se stanoviska petrograficko-geologickřho, Vřstnřk krřlovskř řeskř spoleřnosti nauk, 35, Praha, s. 69 – 72.
- Holub, M. 2005: Nakolik mohly chudř, střřbro obsahujřcř rudy zajřmat prospektory v polovinř 13. stoletř, Archeologickř rozhledy 57, 573-580.
- Holub, M. 2007: Poznřmky k existenci vřtrřnřm obohacenřch zřn střřbronosnřch rud v Brodskř ma Jihlavskřm rudnřm revřru – Zur Verwitterung reicher silberhaltiger Erzzonen im Revier Havlřckřv Brod (Deutschbrod) und Jihlava (Iglau), Střřbrnř Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 206-215.
- Houzar, S. – řkrdla, P. 1990: Vřkyt zlata v řirřřm okolí řeletavy na jihozřpadnř Moravř, Zřpadnř Morava I, 33-49.
- Chřb, J. – Strřnřk, Z. – Eliřř, M. 2007: Geologickř mapa řeskř republiky 1: 500 000. Praha.
- Chřbera, S. a kol. 1985: Jihořeskř vlastivřda. Řada A, neřivř přřroda. Vimperk.
- Koutek, J. 1952: O rudnřch řilřch a starřm dolovřnř u Jihlavy. In: Sbornřk Ŭstřednřho űstavu geologickřho 19. Praha, 77–116.
- Koutek, J. 1960: Rudnř lořiska v okolí řeskř Břlř na řeskomoravskř vysořinř, řasopis Nřrodnřho muzea, odd. přřrodovřdnř 129, 135-144.
- Litochleb, J. 1996: Pelhřřimovskř rudnř revřr, Střřbrnř Jihlava. Seminřř k dřřinřm hornictvř a dřlnřch pracř na Vysořinř, Jihlava 16.9.-17.9, 8-18.
- Malř, K. 1999: Jihlavskř rudnř revřr – přehled geologie a mineralogie. In: Dolovřnř střřbra a mincovřnř v Jihlavř. Sbornřk. Jihlava, 15-27.
- Morřvek, P. et al. 1992: Zlato v řeskř masivu. Praha.
- Oswald, J. 1959: Jihořeskř nerosty a jejich naleziřřtř. řeskř Budřjovice.
- Pluskal, O. – Vosřhlo, J. 1998: Jihlavskř rudnř obvod, Vlastivřdnř sbornřk Vysořiny 13, 157–191.
- Pošepnř, F. 1895: Das Goldvorkommen Břhmens u. d. Nachbarlřnder. Archiv fřr praktische Geologie.
- Zajřřek, P. 1983: Ocenřnř zřsob Ag v jihlavskřm rudnřm revřru, řasopis pro mineralogii a geologii 28, 197-207.

3. 8. Montřnnř historickř vřzkum na řeskomoravskř vrchovinř

- Křesadlo, K. 1996: K archivnřm pramenřm jihavskřho dolovřnř, Střřbrnř Jihlava 1995, 49-51.
- Rous, P. 2004: Střřbrodudnř hornictvř na Havlřckobrodsku od 13. do 17. stoletř, Archaeologia technica 15, 49-58.
- Vosřhlo, J. 1999: Přřehled historie jihlavskřho hornictvř. In: Dolovřnř střřbra a mincovřnř v Jihlavř. Sbornřk. Jihlava, 52 – 65.
- Vosřhlo, J. 2001: Ŭprava a zpracovřnř střřbrnřch rud v jihlavskřm rudnřm obvodu.- In: Střřbrnř Jihlava 2001. Sbornřk přřspřvkř ze seminřře K dřřinřm hornictvř a dřlnřch pracř na Vysořinř. Jihlava. 106-124.
- Vosřhlo, J. 2005: Hornickř řinnost na starohorskř dislokařnř zřnř z pohledu historickřch pramenř. In: Střřbrnř Jihlava 2004. Seminřř k dřřinřm hornictvř a dřlnřch pracř na Vysořinř. Jihlava, 17. 9. – 19. 9. 2004. Sbornřk přřspřvkř. Jihlava, 22-31.
- Vosřhlo, J. 2009: Hornictvř mezi pořřtkem 16. stoletř a dvacřtřmi lřty 17. stoletř. In: Piskovř, R. a kol.: Jihlava. Nakladatelstvř Lidovř noviny Praha, 286-303.

3. 9. Montřnnř archeologickř a terřnnř vřzkum na řeskomoravskř vrchovinř

- Doleřel, J. – Sadřlek, J. 2004: Střředovřkř dřlnř komplex v trati Havřrna u řtřpřnov nad Svratkou. Přřspřvek k dřřinřm třřby střřbra v oblasti severozřpadnř Moravy ve 13. a 14. stoletř. Vřsledky přřzkumu v letech 1990-2001, edice přřsmnřch pramenř – Mittelalterlicher Bergbaukomplex im Flurstřck Havřrna bei řtřpřnov nad Svratkou. Ein Beitrag zur Geschichte des Silberbergbaus in Nordwestmřhren im 13.-14. Jahrhundert, In: Novřřek, K. (ed): Mediaevalia archaeologia 6, třřba a zpracovřnř drahřch kovř: sřdelnř a technologickř aspekty, 43-119.
- Havlřřek, J. 2007: Hutnřřtř pod zaniklřm hornickřm sřdlřřtřm Herliwinberg (Mons Herliwini) – Verhřttungsanlage bei der wřsten Bergbausiedlung Herliwinberg (Mons Herliwini), Střřbrnř Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 222-227.
- Hejhal, P. – Hrubř, P. – Malř, K. 2006: Doklady rudnřch mřnř z řtředovřkř dřlnř aglomerace Starř Hory u Jihlavy – Nachweise von Erzmřhlen in der Bergbauagglomeration Starř Hory (Altenberg) bei Jihlava (Iglau), Archeologickř vřzkumy v jřřnřch řechřch 19, 259-288.
- Hrazdil, V. – Dořkal, P. – Vokřř, M. 2007: Rudnř lokality na řeskomoravskř vrchovinř s nřlezy hornickřch nřstrojř – Gezähefunde aus polymetallischer Erzlagertřtten des Břhmisch-mřhrischen Berglandes, Střřbrnř Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 282-305.
- Hrubř, P. 2006: Mittelalterliche Bergbauagglomeration im Altenberg bei Jihlava (Iglau). In: Miroslav Chytrřřek, Jan Michřlek, Michael M. Rind, Karl Schmotz (Hrsg): Archřologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Sřdbřhmen – Archeologickř pracovnř skupina vřchodnř Bavorsko/zřpadnř a jřřnř řechy. 15. Treffen 15. bis 18. Juni 2005 in Altdorf bei Landshut.Rahden/Westf. 2006, 145-171.
- Hrubř, P. – Hejhal, P. – Malř, K. 2007: Montanarchřologische Forschungen in Jihlava-Starř Hory (Iglau-Altenberg, Tschechien), Zeitschrift fřr Archřologie des Mittelalters 35, 17-60.

- Hrubý, P. – Hejhal, P. – Malý, K. 2010: Cvilínek: a new high medieval Mining Site in the Ore District Pelhřimov on the Bohemian-Bohemian Uplands (CZ). Mining archaeological Research Interdisciplinary Methodology. 5th International Symposium on archaeological Mining History. Walkenburger Bergbau, 74-99.
- Hrubý, P. – Malý, K. 2006: Hornictví na Jihlavsku: výrobně distribuční vztahy Jihlavy a důlní aglomerace Staré Hory ve 13. století. Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v banskej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7. 9. - 9. 9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 67-86.
- Hrubý, P. – Malý, K. – Militký, J. 2007: K výrobě barevných kovů, stříbra v Jihlavě ve 13. století - To non ferrous metals and silver production in Jihlava in the 13th century, Archeologické výzkumy na Vysočině 1/2007, 49-103.
- Hrubý, P. – Jaroš, Z. - Kočár, P. – Malý, K. – Mihályiová, J. - Militký, J. – Zimola, D. 2005: Středověká hornická aglomerace na Starých Horách u Jihlavy – Das mittelalterliche Bergbauzentrum in Staré Hory (Altenberg) bei Jihlava (Iglau), Památky archeologické 97.
- Hrubý, P. (spolu s Měřínský, Z. – Zimola, D.) 2009: Nová Jihlava v legendách a pramenech (Kap. III.5.); Urbanizmus, nejstarší zástavba a vnitřní vybavení domů (Kap. III.6.). In: Pisková, R. a kol.: Dějiny Jihlavy, Nakladatelství Lidové noviny, 63-65; 66-80.
- Hrubý, P. (spolu s Měřínský, Z. – Vosáhlo, J.) 2009: Druhá polovina 13. století. In: Pisková, R. a kol.: Dějiny Jihlavy, kap. III.7. Nakladatelství Lidové noviny, 81-87.
- Hrubý, P. (spolu s Měřínský, Z. – Vosáhlo, J. – Zimola, D.) 2009: Zakládání měst a rozvoj podnikání, dolování a aglomerace Staré Hory. In: Pisková, R. a kol.: Dějiny Jihlavy, Nakladatelství Lidové noviny, kap. III. 4., 49-62.
- Laštovička, Z. – Vilímek, L. – Vosáhlo, J. 2001: Rekonstrukce průběhu rantířovsko-starohorského vodního náhonu (Technická památka středověkého dolování stříbrných rud u Jihlavy z přelomu 13. a 14. století, Sborník Stříbrná Jihlava. Jihlava, 37-55.
- Luna, J. – Zimola, D. 2007: Historické hornické nástroje z centrální Českomoravské vrchoviny – Historische Gezähe aus dem Zentralraum des Böhmisches – mährischen Berglandes, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 306-325.
- Macháňová, L. 2007: Kovové nálezy z hornického sídliště 13.-14. století Jihlavy – Staré Hory – Metallfunde aus der Bergbausiedlung des 13.-14. Jahrhunderts Jihlava – Staré Hory (Iglau – Altenberg), Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 270-276.
- Malý, K. - Rous, P. 2001: Ověření výpovědních možností strusek z Jihlavska a Havlíčkobrodsku – Beglaubigung der Aussagemöglichkeiten der Schlacken aus Iglau und aus der Gegend bei Havlíčkův Brod (dt.: Deutsch - Brod). In: Nekuda, V. (Editor): Archaeologia historica 26. Sborník příspěvků přednesených na 32. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na získávání a zpracování surovin Čáslav 25. – 28. září 2000. Čáslav – Brno, 67–87.
- Malý, K. – Vilímek, L. – Vokáč, M. – Zimola, D. 2007: Doklady hornického osídlení v údolní nivě Bělokamenského potoka – Mining Settlement Evidence in the Alluvial Plain of the Bělokamenský Creek, Archeologické výzkumy na Vysočině 1/2007, 125-144.
- Rous, P. 2004: Stříbrnorudné hornictví na Havlíčkobrodsku od 13. do 17. století, Archaeologia technica 15, 49-58.
- Rous, P. 2007: Povrchové stopy zpracování stříbrné rudy v poloze V Groubu na katastru obce Utín – Geländespuren der Silbererzaufbereitung V Groubu Gemarkung Utín, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 216-221.
- Rous, P. – Havlíček, J. – Malý, K. 2005: Nálezy mlecích kamenů z rudního mlýna na katastru Stříbrné Hory na Havlíčkobrodsku. In: Stříbrná Jihlava 2004. Seminář k dějinám hornictví a důlních prací na Vysočině. Jihlava, 17. 9. – 19. 9. 2004. Sborník příspěvků. Jihlava, 128-134.
- Rous, P. – Malý, K. 2004: Průzkum terénních stop po zpracování polymetalických rud na Havlíčkobrodsku – Untersuchung der Geländespuren von der Verarbeitung polymetallischer Erze in der Umgebung von Havlíčkův (Deutsch-) Brod. In: Nováček, K. (ed): Těžba a zpracování drahých kovů: sídelní a technologické aspekty. Mediaevalia archaeologica 6. Praha – Brno – Plzeň, 121-144.
- Rous, P. – Vilímek, L. – Malý, K. 2004: Opevněné polohy na Jihlavsku a Havlíčkobrodsku pravděpodobně související se středověkým hornictvím, Stříbrná Jihlava 2004, 113-127.
- Vosáhlo, J. 1999: Přehled historie jihlavského hornictví. In: Dolování stříbra a mincování v Jihlavě. Sborník. Jihlava, 52 – 65.
- Vosáhlo, J. 2001: Úprava a zpracování stříbrných rud v jihlavském rudním obvodu.- In: Stříbrná Jihlava 2001. Sborník příspěvků ze semináře K dějinám hornictví a důlních prací na Vysočině. Jihlava. 106-124.
- Vosáhlo, J. 2005: Hornická činnost na starohorské dislokační zóně z pohledu historických pramenů. In: Stříbrná Jihlava 2004. Seminář k dějinám hornictví a důlních prací na Vysočině. Jihlava, 17. 9. – 19. 9. 2004. Sborník příspěvků. Jihlava, 22-31.
- Vosáhlo, J. 2009: Hornictví mezi počátkem 16. století a dvacátými léty 17. století. In: Pisková, R. a kol.: Jihlava. Nakladatelství Lidové noviny Praha, 286-303.
- Vilímek, L. 1996: Odras dolování v pomístních názvech na území západně od Jihlavy, Stříbrná Jihlava 1995, 56-77.

3. 10. Kutnohorsko a Čáslavsko

- Bartoš, M. 1998: Vodní náhony a plavební kanály v kutnohorském rudním revíru. Sborník Stříbrná Jihlava, seminář k dějinám hornictví a důlních prací na Vysočině. Jihlava, 21-28.
- Bartoš, M. 2004: Středověké dobývání v Kutné Hoře – Mittelalterlicher Bergbau in Kuttenberg. In: Ježek, M. – Nováček, K. (editoři): Těžba a zpracování drahých kovů: sídelní a technologické aspekty. Mediaevalia archaeologica 6. Praha-Brno-Plzeň, 157-201.
- Holub, M. 1999: Poznámky k možné slavníkovské těžbě stříbra poblíže Malína u Kutné Hory, Členské informace České numismatické společnosti - pobočka Jihlava 31-33, 5-7.
- Holub, M. 2007b: K možnostem vzniku a zachování bohatých sekundárních rud stříbra v kutnohorském revíru - Über eine mögliche Entstehung und Erhaltung von reichen sekundären Silbererzen im Kuttenberger Revier. In: V. Vaněk - J. K. Kroupa: Slavníkovci v českých dějinách, Antiqua Cuthna 2/2006, 122-140.
- Lemminger, E. 1912: Královská mincovna v Kutné Hoře. Rozpravy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, tř. I., č. 48.
- Starý, J. - Šanderová, J. - Tomášek, M. 2004: Kulturní krajina – středověké a raně novověké Čáslavsko. Evidence lokalit s pozůstatky montánní činnosti – Kulturlandschaft – das mittelalterliche und frühneuzeitliche Land von Čáslav. Evidenz der Fundstellen mit Resten von Montantätigkeit. In: Nováček, K. (ed): Těžba a zpracování drahých kovů: sídelní a technologické aspekty. Mediaevalia archaeologica 6. Praha – Brno – Plzeň, 11-42.
- Starý, J. – Šanderová, J. – Tomášek, M. 2007: Zaniklý těžební a zpracovatelský areál Hory u Vrbice – Wüstes Abbau- und Aufbereitungsareal Hory bei Vrbice (Mittelböhmen, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 102-113.
- Starý, J. – Šanderová, J. – Tomášek, M. 2005: Tisá Skála – pozůstatky po dolování cínu, Stříbrná Jihlava 2005, 96-101.
- Svoboda, K. 1998: Příspěvek k historii dolování stříbra v kutnohorském důlním revíru. Stříbrná Jihlava 1998, 4-20.
- Tomášek, M. 2002: Kaňk u Kutné Hory. In: Buško, C. – Klápště, J. – Leciejewicz, L. – Mozdioch, S. (eds.): Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie środkowej. Wrocław – Praha, 107–111.
- Velímský, F. 2007: Nově evidované středověké montánní aktivity na Kutnohorsku – Neu entdeckte Spuren alten Bergbaus bei Kutná Hora (Kuttenberg), Stříbrná Jihlava – Silberne Stadt Jihlava 2007, 90-101.

4. STŘEDOVĚKÉ RUDNÍ HORNICTVÍ V JINÝCH REGIONECH ČR

4. 1. Středověké rudní hornictví v jižních a jihozápadních Čechách

- Červený, A. 2007: Historická těžba polymetalických rud u Pláničky na Klatovsku – Historische Förderung von Polymetallerze bei Plánička in der Nähe von Klatovy, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt Jihlava 2007, 14-123.
- Ernée, M. – Nováček, K. 2000: Die Wittigonen und die Edelmetallgewinnung un der Umgebung von Český Krumlov (Böhmisch Krummau). In: J. Michálek – W. Irlinger – K. Schmotz – Weinzierl P. (Hrsg): Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen – Archeologická pracovní skupina východní Bavorsko/západní a jižní Čechy. 9. Treffen 23. bis 26. Juni 1999 in Neukirchen bei Hl. Blut. Rahden/Westfalen, 124-131.
- Velebil, D. 2005: Výskyt polymetalických rud u Zvěstova, jz. od Vlašimi, Stříbrná Jihlava 2005, 160-162.

4. 2. Ložiska rud a staré hornictví na severní Moravě a v Nížkém Jeseníku

- Losert, J. 1962: Výzkum a prospekce na Pb-Zn ložisek Oderských vrchů. Závěrečná zpráva, Nепublikovaný rukopis. Geofond Praha.
- Novák, J. – Štěpán, V. 1984: Báňsko-historický výzkum Hrubého Jeseníku a západní části Nížkého Jeseníku ložisek drahých a barevných kovů. 4. Ložisková oblast Ag-Pb-Cu rud v povodí řeky Bystřice – Lošov, Velká Bystřice, Hlubočky, Hrubá Voda. Nепublikovaný rukopis. Ústřední ústav geologický Praha.
- Novotný, P. – Král, J. – Zbirovský, J. 2008: Ověřovací práce v historických důlních dílech ve velkobystřickém rudním revíru, Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci, 293-295: 58-73.
- Novotný, P. – Pauliš, P. 2006: Stříbro z Mariánského Údolí a kalciopetersit z Domašova nad Bystřicí, Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci 285-287: 25-32.
- Novotný, P. – Sejkora, J. – Pauliš, P. 2005: Nové nálezy supergenních minerálů v horninách spodního karbonu (kulmu) v okolí Olomouce, Bulletin mineralogicko-petrologického oddělení Národního muzea (Praha), 13:172-176.
- Zimák, J. – Novotný, P. – Dobeš, P. 2005: Hydrothermal mineralization at Domašov nad Bystřicí in the Nížký Jeseník Uplands, Bulletin of Geosciences, 80, 3: 213-221.
- Zimák, J. – Večeřa, J. 1991: Mineralogická charakteristika Cu-Pb zrudnění na lokalitě „Zlatý důl“ u Hluboček-Mariánského Údolí u Olomouce. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Faktum Rerum Naturalium. Geologica, 30: 63-74.

5. NĚKTERÉ ASPEKTY ÚZCE SOUVISEJÍCÍ S PRODUKČÍ BAREVNÝCH KOVŮ

5. 1. Barevné kovy, hutnictví, slévačství, prubířství a technologická keramika

- Bartoš, M. – Brzák, P. – Ševců, J. 2001: Prubířství a prubířská keramika – Das Probieren und die Probierkeramik. In: Nekuda, V. (Editor): *Archaeologia historica* 26. Sborník příspěvků přednesených na 32. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na získávání a zpracování surovin Čáslav 25. – 28. září 2000. Čáslav – Brno, 43-53.
- Baumeister, M. 2004: Metallrecycling in der Frühgeschichte. Untersuchungen zur technischen, wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Rolle sekundärer Metallwertung im 1. Jahrtausend n. Chr. Würzburgen Arbeiten zur prähistorischen Archäologie, Band 3. Rahden/Westf.
- Bartošková, A. – Štefan, I. 2006: Raně středověká Budeč – pramenná základna a bilance poznatků (k problematice funkcí centrální lokality) – Der frühmittelalterliche Burgwall Budeč – Die Quellen und eine Bilanz der Erkenntnisse (Zur Problematik des Zentralortsfunktion), *Archeologické rozhledy* 63, 724-757.
- Beutmann, J. 2007: Untersuchungen zu Topographie und Sachkultur des mittelalterlichen Zwickau. Die Ausgrabungen im Nordwesten des Stadtkerns. Dresden.
- Boháčová, I. 2006: Stará Boleslav – stav a perspektivy studia funkcí a prostorového uspořádání přemyslovského hradu – Stará Boleslav – stage of and prospects for the study of the function and spatial organisation of the Přemyslid stonhold, *Archeologické rozhledy* 63, 695-723.
- Ernée, M. - Miličty, J. - Nováček, K. 1999: Vítkovci a těžba drahých kovů v Českém Krumlově. Příspěvek ke studiu středověkého hutnictví v Čechách. *Mediaevalia Archaeologica* 1. Praha, 209-233.
- Frolík, J. – Šrein, V. – Tomášek, M. 2001: Archeologické doklady zpracování kovů v Čáslavi 13. a 1. poloviny 14. století. *Archaeologia historica* 26, 55-66.
- Havrda, J. - Závřel, J. 2008: Pozůstatky raně středověkého metalurgického pracoviště v areálu Klementina na Starém městě Pražském, *Archaeologica Pragensia* 19, 333-357.
- Hložek, M – Holub, P. – Sedláčková, L. – Trojek, T. 2002: Doklady slévání barevných kovů ve středověkém Brně na základě nálezů tyglíků z náměstí Svobody 9, *Archaeologia technica* 17, 87-93.
- Hrubý, P. – Malý, K. – Miličty, J. 2007: K výrobě barevných kovů, stříbra v Jihlavě ve 13. století - To non ferrous metals and silver production in Jihlava in the 13th century, *Archeologické výzkumy na Vysočině* 1/2007, 49-103.
- Krabath, S. 2002: Die mittelalterlichen Buntmetallschmelzöfen in Europa. In: Röber, R. (Hrsg): *Beiträge des 3. Kolloquiums des Arbeitskreis zur archäologischen Erforschung des mittelalterlichen Handwerks*. Stuttgart, 115-142.
- Nováček, K. 2004: Středověká výroba „falešného“ stříbra v Kutné Hoře? K interpretaci technologií v hutnické dílně mezi Malínem a Novými Dvory na Kutnohorskú. In: Nováček, K. 2004 (ed): *Těžba a zpracování drahých kovů: sídelní a technologické aspekty*. *Mediaevalia archaeologica* 6. Praha – Brno – Plzeň, 211-221.
- Röber, R. 2002: In Abhängigkeit des Bischofs? In: Röber, R. (Hrsg.): *Beiträge des 3. Kolloquiums des Arbeitskreis zur archäologischen Erforschung des mittelalterlichen Handwerks*. Stuttgart.
- Šrein, V. – Šťastný, M. – Tomášek, M. – Langrová, A. 1999: Výzkum olověných slitků z Čáslavi, *Bulletin mineralogicko petrografického oddělení Národního muzea* 7, 224-225.
- Walcher, C. 1997: Mittelalterliche und neuzeitliche Schmelzriegel aus Wien I. *Beiträge zur Mittelalterarchäologie in Österreich* 13, 151-180.
- Zapletalová, D. – Peška, M. 2004: Sv. Benedikt, Oldřich nebo Prokop? K otázce polohy středověké brněnské mincovny a její souvislosti se starobrněnskou kaplí sv. Prokopa – St. Benedikt, Ulrich oder prokop? Zur Lage der mittelalterlicher Münze und zum ihrer Zusammenhang mit der Altbrünner St. Prokop - Kapelle, *Archeologické rozhledy* 56, 679-690.

5. 2. Numismatika ve vztahu k těžbě rud a horním městům

- Hoffmann, F. 1979: Mincmistr Přemysla Otakara II., *Folia historica bohemia* 1, 253-261.
- Hoffmann, F. 1980: Mincmistr Eberhard – Der Münzmeister Eberhard, *Pražský sborník historický* 12, 70-83.
- Hrubý, P. – Malý, K. – Miličty, J. 2005: Hromadný nález mincí ze 13. století objevený při archeologickém výzkumu v areálu radnice v Jihlavě. Příspěvek k lokalizaci jihlavské mincovny ve 13. století – A group find of the 13 th century coins found during archaeological excavations at a town hall in Jihlava. Contribution to localization of Jihlava mint in the 13 th century, *Numismatický sborník* 20, 43-60.
- Sejbal, J. 1999: Jihlavské mincovnictví. In: *Dolování stříbra a mincování v Jihlavě*. Sborník. Jihlava, 90–97.
- Matzke, M. 1999: Bergbau und Münzprägung im Südschwarzwald, ein archäometallurgisches Projekt, *Archäologische Informationen aus Baden-Württemberg* 41, 107-111.
- Zaoral, R. 2004: Poklad středověkého zlatníka, *Dějiny a současnost* 5, 50-51.
- Zaoral, R. 2005: České a moravské ražby z pokladu Fuchsenhof – Bohemian and Moravian coins in the Fuchsenhof hoard, *Numismatický sborník* 20, 61-108.

5. 3. Středověké rudní hornictví a životní prostředí

- Bartels, Chr. 1996: Mittelalterlicher und frühneuzeitlicher Bergbau im Harz und seine Einflüsse auf die Umwelt. Springer-Verlag Berlin Heidelberg 1996.
- Breitenlechner, E. 2008: Pollenanalysen zur Siedlungs- und Bergbaugeschichte im Raum Schwaz. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau 5-6, 214-221.
- Břizová, E. 2003: Organické sedimenty v CHKO Žďárské vrchy – Organic sediments in the protected landscape area Žďárské vrchy, Zprávy o geologických výzkumech v roce 2003, 50-52.
- Břizová, E. – Havlíček, P. 2003: Nový výzkum rašelinišť na Šumavě – New research of the peat bogs in the Bohemian/Bavarian Forest (Šumava Mts.), Zprávy o geologických výzkumech v roce 2003, 55-56.
- Canon, H. 1936-40: Das Iglauer Bergland, ursprünglich ein waldarmes Land? Waldgeschichtliche Betrachtung, Igel-Land 3, 29-31.
- Foelmer, A. – Hoppe, A. – Dehn, B. 1997: Anthropogene Schwermetallanreicherungen in holozänen Auensedimenten der Möhlin (südlicher Oberrheingebiet), Geowissenschaften 15. 2. 1997, 61-66.
- Frenzel, B. 2003: Zeitliche Veränderungen der Aerosoldeposition auf den Höhen des Nordschwarzwaldes als Hinweis auf die frühe Erzverhüttung. In: Lorenz, S. – Schmauder, A. (Hrsg): Neubulach. Eine Stadt im Silberglanz. Fildestadt, 147-160.
- Frenzel, B. – Kepmter, H. 2004: Frühe umweltverschmutzungen: Die Schwermetallablagerungen in Schwarzwälder Hochmooren. In: Markl, G. – Lorenz S. (Hrsg): Silber, Kupfer, Kobalt. Bergbau im Schwarzwald. Freiburg.
- Goldenberg, G. 1996: Umweltbeeinflussung durch das frühe Montanwesen, Beispiele aus dem Schwarzwald. In: Jöckenhövel, A. (Hrsg) 1996: Bergbau, Verhüttung und Waldnutzung im Mittelalter. Auswirkungen auf Mensch und Umwelt. Stuttgart, 230-246.
- Hillebrecht, M.-L. 1992: Holzkohle als Quelle zur Wald- und Energiegeschichte. Berichte zur Denkmalpflege in Niedersachsen 4, 158-160.
- Hoppe, A. - Foellmer, A. - Noeltner, T. 1993: Historische Erzbergbau im Schwarzwald und Srschwermetale im Böden der Staufener Bucht (südliche Oberrheinenene), Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990, 249-254.
- Kempter, H. – Frenzel, B. 2000: The impact of early mining and smelting on the local trophospheric aerosol detected in ombrotrophic peat bogs in the Harz, Germany. In: Water, Air and Soil Pollution 121, 93-108.
- Ludemann, T. 1994: Die Holzkohle in montanarchäologischen Grabungen im Revier Sulzburg, Kreis Breisgau . Hochschwarzwald, Archäologische Ausgrabungen in Baden-Württemberg, 341-349.
- Málek, J. 1956: Zbytky přirozených lesů ve vyšší poloze Jihlavských vrchů, Sborník Vysoké školy zemědělské a lesnické fakulty v Brně, 1-19.
- Málek, J. 1966: Vývoj vegetace na území osad zaniklých v 15. a 16. století v oblasti jihozápadní Moravy, Časopis Moravského muzea zemského, vědy společenské 51, 153-180.
- Málek, J. 1976: Vliv hornictví na lesy na příkladu Jihlavska a Pelhřimovska, Dějiny přírodních věd a techniky 9, 145-159.
- Málek, J. 1982: Změny rozsahu lesů od středověku na jihozápadní Moravě, Vědecké práce Zemědělského muzea Praha 22, 283-292.
- Rybniček, K. 1974: Die Vegetation der Moore im südlichen Teil der Böhmisches Mährischen Höhe. Praha, Academia.
- Rybničková, E. 1974: Die Entwicklung der Vegetation und Flora im südlichen Teil der Böhmisches-Mährischen Höhe während des Spätglazials und Holozäns, Vegetace ČSSR A 7, Academia, Praha.
- Veselý, J. 2000: The history of metal pollution recorded in the sediments of the Bohemian Forest lakes: Since the Bronze Age to the present. Silva Gabreta 4, 147 – 166.
- Weisgerber, G. 1996: Mittelalterliches Montanwesen und seine Wirkung auf Landschaft und Umwelt. In: Jöckenhövel, A. (Hrsg) 1996: Bergbau, Verhüttung und Waldnutzung im Mittelalter. Auswirkungen auf Mensch und Umwelt. Stuttgart, 128-139.

5. 4. Paleometalurgické analýzy ve studiu středověkého rudní hornictví a hutnictví

- Brockner W. - Griebel C. - Koerfer S. 1995: Archäometrische Untersuchungen von Erz- und Schlackenfundten der Notgrabung 1981 in Goslar im Bereich des ehemaligen Brüdernklosters.- Nachrichten aus Niedersachsens Urgechichte, 64(1), 141-147.
- Goldenberg, G. 1990: Die Schlacken und ihre Analysen. Relikte der Metallgewinnung und Metallverarbeitung. Freiburger Universitätsblätter 109, 1990, 147-172.
- Malý, K. - Rous, P. 2001: Ověření výpovědních možností strusek z Jihlavska a Havlíčkovodska – Beglaubigung der Aussagemöglichkeiten der Schlacken aus Iglauland und aus der Gegend bei Havlíčkův Brod (dt.: Deutsch - Brod). In: Nekuda, V. (Editor): Archaeologia historica 26. Sborník příspěvků přednesených na 32. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na získávání a zpracování surovin Čáslav 25. – 28. září 2000. Čáslav – Brno, 67–87.
- Manasse A. - Mellini M. 2002: Archaeometallurgic slags from Kutna Hora.- Neues Jb. Miner. Monat. (8), 369-384.
- Pérez Macías, J. A. - Domínguez, A. D. 2007: Tecnología metalúrgica en Riotinto y suroeste ibérico deste la edad del Bronce hasta la edad Media. In: Andrieux, P. (Ed.): Projet Agricola - Proyecto Agricola - Projekt Agricola, Quand l'Europe inventait les machines ! - Als Europa die Maschinen erfand! - ¡Cuándo Europa inventaba las máquinas! Villejuif 2007, 281-308.

5. 5. Středověká těžba železných rud a železářské hutnictví

- Alper, G. 2008: The Eastern Harz Mountains during the Middle Ages – the Impact of Mining and Metal Production. In: Chr. Bartels – C. Küpper-Eichas (Eds.): Cultural heritage and landscapes in Europe – Landschaften: kulturelles Erbe in Europa. Proceedings of the International Conference, Bochum, June 8-10, 2007, 467-488.
- Böhm, M. et al. 1995: Beiträge zur Eisenverhüttung auf der Schwäbischen Alb. Forschungen und Berichte zur Vor- und Frühgeschichte in Baden - Württemberg 55. Stuttgart.
- Havrda, J. – Podliska, J. – Zavřel, P. 2001: Surovinové zdroje, výroba a zpracování železa v raně středověké Praze (historie, současný stav a další perspektivy bádání), Archeologické rozhledy 53, 91-118.
- Leineweber, R. - Lychatz, B. 1998: Versuche in Rennofen - eine Bilanz, Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte 80, 263 - 304.
- Merta, D. – Peška, M. 2002: Železářský výrobní areál z počátku 13. století v prostoru náměstí Svobody v Brně, Archaeologia technica 13, 33-42.
- Pleiner, R. 1958: Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích. Praha.
- Pleiner, R. - Kořan, J. - Kučera, M. - Vozár, J. 1984: Dějiny hutnictví železa v Československu 1. Praha.
- Pleiner, R. 2000: Iron in Archaeology: The European Bloomery Smelters. Prague.
- Schäfer, A. 2002: Manching – Kellheim, Berching – Pollanten. Eisen als Wirtschaftsfaktor. In: Dobiak, K. – Sievers, S. – Stöllner, T. (Hrsg): Dürrnberg und Manching, Wirtschaftsarchäologie im ostkeltischen Raum. Akten des Internationalen Kolloquiums in Hallein/Bad Dürrnberg vom 7. bis 11. Oktober 1998. Bonn, 219-241.
- Tauber, J. 2007: Das Eisengewerbe m Schweizerischen Jura – Ergebnisse der neueren Forschung. Rurality VI. Arts and Crafts in Medieval Rural Environment – L'artisanat rural dans le monde médiéval – Handwerk im mittelalterlichen ländlichen Raum, 17-29.
- Součopová, V. 1986: Hutnictví železa v 8. - 11. století na západní Moravě, Studie AÚ ČSAV v Brně XIII/1. Praha.

STŘEDOVĚKÁ TĚŽBA A HUTNICTVÍ POLYMETALICKÝCH RUD V EVROPĚ

Středověké rudní hornictví na Britských ostrovech

- Claughton, P. 2007: Silver and the demand for lead: assessing production levels in late medieval England and Wales - Stříbro a spotřeba olova: jejich výroba a cenové hladiny ve středověké Anglii a Walesu, Stříbrná Jihlava 2007.
- Claughton, P. 2010: Mining, Landscapes and underground Archaeology in Britain. In: Jacquo Silvertant (Editor): Mining archaeological Research interdisciplinary Methodology. 5th International Symposium on Archaeological Mining History. IES Yearbook. Valkenburg aan de Geul/Freiberg, 7-13.
- Gerrard, S. 2000: The early British tin industry. Stroud.
- Rippon, S. - Claughton, P. - Smart, Ch. 2009: Mining in a Mediaeval Landscape. The Royal Silver Mines of the Tamar Valley. Exeter.

Středověké rudní hornictví ve Francii (mimo Vogézy)

- Abraham, P. 2000: Les mines d'argent antiques et médiévales du district minier du Kaymar (nord-nord-ouest de l'Aveyron), Mines et métallurgie en Gaule, Gallia, 57, 123-127.
- Ancel, B. 1998: Techniques minières et maîtrise de l'espace dans les mines d'argent médiévales. Exemples de mines de plomb argentifère des Alpes du Sud (Xe-XIVe siècles), Actes du Congrès d'Archéologie Médiévale. Dijon 1996, 108-110.
- Ancel, B. 2008: Les vestiges en bois de la mine du Fournel à L'Argentière-La Bessée (Hautes-Alpes). In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 76-87.
- Bailly-Maitre, M.-Ch. 2002: L'argent. Du minerai au pouvoir dans la France médiévale.
- Bailly-Maitre, M.Ch. 2004: Les mines d'argent dans la France du Sud XIIIe-XIVe siècles – Doly na stříbro v jižní Francii v 11. – 14. století, Sborník příspěvků ze semináře „Stříbrná Jihlava 2004“, 182-198, Jihlava.
- Bailly-Maitre, M.Ch. 2005: L'eau et les mines au Moyen Age: Ennemies et alliés – Water and mines in the Middle Ages: Enemies and allies – Das Wasser in der Bergwerken des Mittelalters: Verbündeter und Feind. In: Jan Klápště (ed.): Water management in mediaeval rural economy – Les usages de l'eau en milieu rural au Moyen Age. Památky archeologické – supplementum 17, Ruralia V. Praha, 24-33.
- Bailly-Maitre, M.-Ch. 2008: L'archéologue face aux stratégies de fouille et de prélèvement en milieu minier. In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 47-55.
- Bailly-Maitre, M.Ch. – Dupraz, J. B. 1994: Brandes-en-Oisans. La mine d'argent des Dauphins. (XIIe-XIVe s) Isère. Documents d'archéologie en Rhone-Alpes 9.
- Bailly-Maitre, M.Ch. – Girard, J. 2002: Les anciennes mines de Largentière (Ardèche). L'apport des textes et de l'archéologie à la connaissance d'un district minier médiéval, 8ème Rencontre Rhône-Alpes d'Archéologie Médiévale.
- Bailly-Maitre, M.Ch. – Gonon, T. 2005: Les mines d'eau de Largentière (Ardèche). Techniques de mise en valeur et gestion d'une ressource géologique particulière – Water prospecting in Largentière (Ardèche). Techniques in the valuation and management of a particular geological resource – Die Wasserstollen von Largentière (Ardèche). Die Technik der Erschliessung un des Betriebes einer besonderen, durch die Geologie gegebenen Ressource. In: Jan Klápště (ed.): Water management in mediaeval rural economy – Les usages de l'eau en milieu rural au Moyen Age. Památky archeologické – supplementum 17, Ruralia V. Praha,
- Bailly-Maitre, M.-Ch. – Ploquin, A. 1993: Brandes-en-Oisans. Archéologie et Pléometallurgie d'un village de mineurs au Moyen Age, Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa, Freiburg im Breisgau 1990. Sigmaringen, 443-461.
- Bailly-Maitre, M.-Ch. - Simonel, B. – Barré, N. – Boule, E.-L. 1996: Travail et milieu. Incidences sur une population au Moyen Age', L'Identité des populations archéologiques, Antibes, 1995, APDCA (ed.), Sophia Antipolis, 1996, 211-244.
- Bailly-Maitre, M.Ch. – Tillier, A. 2008: Une petite agglomération minière médiévale: la question de la valorisation. In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 174-185.
- Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris.
- Clermont-Joly, M. – Vaudaine, P. 2007: Le laboratoire ARC-Nucléart et la conservation-restauration des vestiges de l'archéologie minière. In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 127-135.
- Gratuze, B. - Téreygeol, F. -Lancelot J. - Foy, D. 2003: Is there a relationship between some medieval lead-glass and the glassy slag produced by lead-silver mines, Proceedings of the International Conference Archaeometallurgy in Europe, Milan, 513-519.
- Feyebesse, J.-L. – Bailly-Maitre, M.-Ch. – Feraud, J. 2004: La mine médiévale d'argent du Pontet, une fente alpine contemporaine de la surrection des massifs cristallins? Bull. de l'Académie des Sciences. C.R. Géoscience 336, Elsevier SAS, 1255-1264.
- Py, V. – Ancel, B. 2007: Exploitation des mines métalliques de la vallée Freissinières (Hautes-Alpes, France): Contribution à l'étude de l'économie sud-alpine aux IXe-XIIIe siècles. In: Della Cassa, P. – Walsh, P. (Eds.): Actes de la session montagne, Interpretation of sites and material culture from mid-high altitude mountain environments, Colloque de l'European Association of Archaeologist, Lyon, Septembre 2007. Prehistoria Alpina. v tisku

- Rondier, F.-R. 1870: Historique des mines de Melle, Melle.
- Sarah, G. 2007: Analyses élémentaires de monnaies de Charlemagne et de Louis le Pieux du Cabinet des Médailles : le cas de Melle, In: A. Clairand and D. Hollard (eds.): Numismatique et archéologie en Poitou-Charentes, Actes du colloque de Niort, 7-8 décembre 2007, Niort, 63-83.
- Sarah, G. 2010: Charlemagne, Charles the Bald and the Karolus monogram coinage. A multi-disciplinary study, Numismatic Chronicle.
- Téreygeol, F. 2002: Frühmittelalterlicher Bergbau und Silberproduktion von Melle in Frankreich, Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau 54, 253-266.
- Téreygeol, F. 2003: Technique de production et diffusion de l'argent au Haut Moyen Age : l'exemple de Melle, Techné 18, 66-73.
- Téreygeol, F. - Dubois, C. 2003: Mines et métallurgie carolingiennes à Melle (Deux-Sèvres), Archéologie Médiévale 33, 91-102.
- Téreygeol, F. 2007: Production and circulation of silver and secondary products (lead and glass) from Frankish royal silver mines at Melle (eighth to tenth century). In: J. Henning (ed.), Post-Roman Towns, trade and Settlement in Europe and Byzantium, Vol. 1. The Heirs of the Roman West, Berlin and New York, 123-134.

Středověká těžba rud ve Vogézách

- Bohly, B. 2008: Les vestiges en bois dans la mine médiévale du Donnerloch à Steinbach (Haut Rhin). In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 90-99.
- Clerc, P. 2008: Le Puits Jade, un ensemble clos du XVIe siècle dans la mine d'argent Saint-Louis-Eisenthur à Sainte-Marie-aux-Mines (68). In: Bailly-Maitre, M.Ch. – Jourdain-Annequin, C. – Clermont-Joly, M (dir.) 2008: Archéologie et paysages des mines anciennes de la fouille au musée. Paris, 102-107.
- Fluck, P. 1993: Montanarchäologische Forschungen in den Vogesen. Eine Zwischenbilanz. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg): Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990. Sigmaringen, 267-289.
- Fluck, P. 2000: Sainte-Marie-aux-Mines. Les mines du rêve. Guebwiller.

Středověká těžba rud ve Schwarzwald

- Alt, K. W. 2003: Krankheit und Tod in Sulzburg. Eine Bergbaubevölkerung im Spiegel der Paläoanthropologie, In: H. Steuer: Montanarchäologie im Südschwarzwald. Ergebnisse aus 15 Jahren interdisziplinärer Forschung, Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 31, 203-205.
- Alt, K. W. 1999: Bleiakкумуляtion in Knochen und Zähnen mittelalterlicher Bestattungen aus einer Bergbauregion bei Sulzburg, Kr. Breisgau – Hochschwarzwald, Bulletin de la Société Suisse d'Anthropologie 5, 27-40.
- Alt, K. W. – Brenn, R. – Samlenski, R. 2003: Archäometrische Untersuchungen am Knochen- und Zahnmaterial der Skelette vom Sulzburger Gräberfeld, In: H. Steuer: Montanarchäologie im Südschwarzwald. Ergebnisse aus 15 Jahren interdisziplinärer Forschung, Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 31, 205-208.
- Alt, K. W. – Lohrke, B. 1998: Ernährung und Gesundheitszustand einer Bergbaubevölkerung des 12. Jh. aus Sulzburg, Kr. Breisgau – Hochschwarzwald, Bulletin de la Société Suisse d'Anthropologie 4, 39-55.
- Goldenberg, G. – Steuer, H. 2004: Mittelalterlicher Silberbergbau im Südschwarzwald, In: Markl, G.- Lorenz, S. eds: Silber Kupfer Kobalt. Bergbau im Schwarzwald. 2004, Filderstadt, 45-80.
- Goldenberg, G. 1999: Mittelalterlicher Kupfergewinnung in Münstertal-Süssenbrunn. In: Gotschalk, R. (Hrsg): Früher Bergbau im südlichen Schwarzwald. Archäologische Informationen aus Baden-Württemberg 41. Stuttgart, 83-88.
- Gotschalk, R. 1999: Früher Bergbau im südlichen Schwarzwald. Archäologische Informationen aus Baden-Württemberg 41. Stuttgart.
- Haasis-Berner, A. 1999: Die Poch-, Mühl und Mahlsteine von Sulzburg, Archäologische Nachrichten aus Baden, Heft 61/62, 94-100.
- Haasis-Berner, A. 2003: Bergbautechnik im Schwarzwald. In: H. Steuer (Hrsg.): Montanarchäologie im Südschwarzwald. Ergebnisse aus 15 Jahren interdisziplinärer Forschung. Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 31, 2003, 175-219.
- Lohrke, B. 2003: Alter, Geschlecht und Körpergröße um 1200. Paläodemographische Daten vom Friedhof Sulzburg „Geißmättle“, In: H. Steuer: Montanarchäologie im Südschwarzwald. Ergebnisse aus 15 Jahren interdisziplinärer Forschung, Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 31, 201-203.
- Steuer, H. 1999a: Alter Bergbau im Sulzbachtal – das Forschungsprogramm, Archäologische Nachrichten aus Baden 61/62, 5-13.
- Steuer, H. 2003: Montanarchäologie im Südschwarzwald. Ergebnisse aus 15 Jahren interdisziplinärer Forschung, Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 31, 175-219.
- Straßburger, M. – Tegel, W. 2005: Dendrochronologische Untersuchungen von Ausbauhölzern aus dem Bergwerk Schauinsland, Stadt Freiburg, Archäologische Ausgrabungen in Baden Württemberg 2005, 240-243.
- Straßburger, M. 2009: Neufunde aus der Grube Teufelsgrund im Münstertal, Gmd. Münstertal, Breisgau-Hochschwarzwald, Archäologische Ausgrabungen aus Baden-Württemberg 2008, 294-295.
- Untermann, M. 1999: Freiburg und der Bergbau. In: Gotschalk, R. (Hrsg): Früher Bergbau im südlichen Schwarzwald. Archäologische Informationen aus Baden-Württemberg 41. Stuttgart, 93-96.

- Wagner, H. 2008: Auf der Spur des Silbers – 750 Jahre Prinzbach, Gerolsecker Land. Jahrbuch einer Landschaft, Heft 50 „Gold, Silber, Edelstein“, 45-72.
- Weisgerber, G. 1999: Zur Bedeutung des mittelalterlichen Schwarzwälder Silberbergbaus im überregionalen Vergleich. In: Gottschalk, R. (Hrsg.): Früher Bergbau im südlichen Schwarzwald.. Archäologische Informationen aus Baden-Württemberg 41. Stuttgart, 131-139.
- Zimmermann, U. 1993: Untersuchungen zum frühen Bergbau im Südschwarzwald. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg.): Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990. Sigmaringen, 201-229.
- Päfgen, B. - Schumacher, Chr - Straßburger, M. 2010: Stiefel und Halbhoher Schuh als Arbeitsbekleidung der Zeit um 1400 aus dem Bergwerk Teufelsgrund im Münstertal bei Freiburg, Archäologisches Korrespondenzblatt 40, Heft 3, 441-456.

Středověká těžba rud v širším Středním Porýní

- Dahm, C. – Lobbedey, U. – Weisgerber, G. 1998: Der Altenberg. Bergwerk und Siedlung aus dem 13. Jahrhundert im Siegerland. Bonn.
- Gechter, M. 2003: Das Bleibergwerk Silberkaule, Gemeinde Engelskirchen, Rheinisch-Bergischen Kreis. In: töllner, T. – Körlin, G. – Steffens, G. – Cierny, J. 2003 (Eds./Hrsg.): Man and Mining – Mensch und Bergbau. Studies in honour of Gerd Weisgerber on occasion of his 65th birthday. Der Anschnitt – Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 16. Bochum, 155-161.
- Hildebrandt, L. H. 1993: Zum mittelalterlichen Blei-Zink-Silber-Bergbau südlich von Heidelberg. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg.): Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990. Sigmaringen, 255-265.
- Körlin, G. – Gechter, M. 2003: Römischer Bergbau auf dem Lüderich – Vorbericht über die Grabungen 2000-2002. In: Stöllner, T. – Körlin, G. – Steffens, G. – Cierny, J. 2003 (Eds./Hrsg.): Man and Mining – Mensch und Bergbau. Studies in honour of Gerd Weisgerber on occasion of his 65th birthday. Der Anschnitt – Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 16. Bochum, 237-248.
- Steuer, H. 2000: Die Ursprünge des Silber-Bergbaus im Mittelalter: Wirtschaft und Münzgeld. In Ch. Segers-Glocke (Hrsg.), Auf den Spuren einer frühen Industrielandschaft. Arbeitshefte zur Denkmalpflege in Niedersachsen 21, 112-118.
- Stöllner, T. 2006: Die rheinisch-westfälischen und hessischen Mittelgebirge als Rohstoffraum in vor- und frühgeschichtlicher Zeit – Anmerkungen zu einem Forschungsstand. In R. Köhne/W. Reininghaus/Th. Stöllner (Hrsg.): Bergbau im Sauerland. Westfälischer Bergbau in der Römerzeit und im Frühmittelalter, Münster. Schriften der Historischen Kommission für Westfalen, 20, 83-96.
- Straßburger, M. 2006: Archäologie des Ramsbecker Bergbaus. Veröffentlichungen der Altertumskommission in Westfalen. In R Köhne/W. Reininghaus/Th. Stöllner (Hrsg.): Bergbau im Sauerland. Westfälischer Bergbau in der Römerzeit und im Frühmittelalter, Münster 2006. Schriften der Historischen Kommission für Westfalen, 20, 58-82.
- Straßburger, M. 2007: Mindestanforderungen an eine montanarchäologische Dokumentation im Rahmen von Erkundung, Sicherung und Verwahrung im Altbergbau, 7. Altbergbau – Kolloquium Freiburg 2007, 166-178.
- Straßburger, M. 2007: Archäologie und Geschichte des Ramsbecker Bergbaus bis 1854, Anschnitt 2007/59, 182-190.

Středověká těžba rud v Harzu

- Agdemir a kol. 1997: Agdemir, N. – Brockner, W. – Cramer, S. – Gribel, C. – Jansse, W.n – Klappauf, L. – Koerfer, S. – Ließmann, W. – Linke, F.-A. – Mauschullat, J. – Niehoff, N. – Schröpfer, T. – Segers-Glocke, Chr. – Weisgerber, G. 1997: Der Harz als frühmittelalterliche Industrielandschaft. Kolloquium zum Stand des Forschungsprojektes vom 23. bis 25. März 1994 in Goslar, Nachrichten aus Niedersachsen Urgeschichte, Band 66 (1), 3-86.
- Alper, G. 1998: Mittelalterliche Blei/Silberverhüttung beim Johanneser Kurhaus, Clausthal-Zellerfeld (Harz), Nachrichten aus Niedersachsens Urgeschichte, Band 67, 87-134.
- Alper, G. 2003: „Johannes Kurhaus“. Ein mittelalterlicher Blei-/Silberverhüttungsplatz bei Clausthal-Zellerfeld im Oberharz. Materialhefte zur Ur- und Frühgeschichte Niedersachsens, Band 32. Rahden/Westfalen.
- Bartels, Chr. 2004: Die Stadt Goslar und der Bergbau im Nordwestharz. Von den Anfängen bis zum Riechenberger Vertrag von 1552. In: K. H. Kaufhold – W. Reininghaus (Hrsg.): Stadt und Bergbau. Städteforschung A/64. Köln-Weimar-Wien, 135-188.
- Bartels, Chr. – Fessner, M. – Klappauf, L. – Linke, F. A. 2007: Montanregion Harz. Kupfer, Blei und Silber aus dem Goslarer Rammelsberg von den Anfängen bis 1620. Die Entwicklung des Hüttenwesens von den frühmittelalterlichen Schmelzpatzen im Wald bis zur Metallerzeugung in großem Maßstab am Beginn des 17. Jahrhunderts nach den archäologischen und schriftlichen Quellen. Bochum.
- Böhme, H. W. 1978: Der Erzbergbau im Westharz und die Besiedlung des Oberharzes seit dem frühen Mittelalter. Westlicher Harz. Führer zu vor- und frühgeschichtlichen Denkmälern 36, Mainz 1978, 59-125.
- Brachmann, H. 1992: Der Harz als Wirtschaftsraum des frühen Mittelalters. Harz-Zeitschrift 43/44, 1992, 7-25.
- Brockner, W. 1992: Frühe Buntmetallgewinnung in der Harzregion. Berichte zur Denkmalpflege in Niedersachsen 4, 1992, 151-153.

- Fessner, M. 2004: Die Harzer Bergstädte Clausthal und Zellerfeld. Der Bergbau im Spiegel montanhistorischer Bildquellen. n: K. H. Kaufhold – W. Reininghaus (Hrsg): Stadt und Bergbau. Städteforschung A/64. Köln-Weimar-Wien, 189-198.
- Hauptmeyer, C.-H. 1992: Bergbau und Hüttenwesen im Harz während des Mittelalters. In: K. H. Kaufhold (Hrsg.), Bergbau und Hüttenwesen im und am Harz. Hannover 1992, 11-20.
- Heimbruch, G. 1989-90: Archäometrie an Verhüttungsrelikten der Harzregion. Dissertation, Technische Universität Clausthal.
- Heimbruch, G. - Koerfer, S. - Brockner, W. 1989: Der Fall: Johanneser Kurhaus bei Clausthal-Zellerfeld. Archäometrische Untersuchungen an Erz-, Schlacken- und Bleiglätte-funden der Grabung 1987. Berichte zur Denkmalpflege in Niedersachsen 2, 1989, 103-110.
- Klappauf, L. 1991: Zur Bedeutung des Harzes und seiner Rohstoffe in der Reichsgeschichte. In: H. W. Böhme (Hrsg.), Siedlungen und Landesausbau zur Salierzeit. Teil 1, Sigmaringen 1991, 211-232.
- Klappauf, L. 1993: Zur Archäologie des Harzes im frühen Mittelalter. Eine Skizze zu Forschungsstand und Aussagemöglichkeiten. In: M. Brandt, A. Eggebrecht (Hrsg.), Bernward von Hildesheim und das Zeitalter der Ottonen 1. Hildesheim 1993.
- Klappauf, L. 2003: 10 Jahre Montanarchäologie im Harz – Resümee und Ausblick. In: töllner, T. – Körlin, G. – Steffens, G. – Cierny, J. 2003 (Eds./Hrsg.): Man and Mining – Mensch und Bergbau. Studies in honour of Gerd Weisgerber on occasion of his 65th birthday. Der Anschnitt – Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 16. Bochum, 227-235.
- Klappauf, L. – Linke, F.-A. 1990: Düna. Das Bachbett vor Errichtung des Repräsentativen Steingebäudes. Grundlagen zur Siedlungsgeschichte. Materialhefte zur Ur- und Frühgeschichte Niedersachsens, Heft 22. Hildesheim.
- Klappauf, L. – Linke, F.-A. – Brockner, W. 1990: Interdisziplinäre Untersuchungen zur Montanarchäologie im westlichen Harz, Zeitschrift für Archäologie 27, 207-247.
- Klappauf, L. et al. 1991: Klappauf, L. - Linke, F.-L., Brockner, W. - Hillebrecht, M.-L. - Kuprat, B. - Willerding, U. 1991: Schätze des Harzes. Von der Spätantike bis ins hohe Mittelalter. Wegweiser zur Vor- und Frühgeschichte Niedersachsens 18. Goslar 1991.
- Laub, G. 1985: Die mittelalterliche Verhüttung von silberhaltigen Harzer Bleierzen im Vergleich zur antiken Technologie. Harz-Zeitschrift 37, 65-130.
- Lindemann, D. 1979: Das Goslarer Bergdorf – eine mittelalterliche Bergmannsiedlung, Unsere Harz 27, 30–32
- Lippert, A. 2006: Zur frühesten Gewinnung und Verarbeitung von Kupfer in den Ostalpen, Res montanorum 38, 17-21.
- Mischker, R. 2003: Alte Bergbaureviere im ehemaligen herzoglichen Forst Haimburg, Gde. Heimbürg, Ldkr. Wernigerode, Jahreschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte, Band 87, 323-344.

Středověká těžba rud v saských Krušných horách a Podkrušnohoří

- Baumann, L. 1965: Die Erzlagerstätten der Freiburger Randgebiete. Freiburger Forschungshefte C 188. Leipzig.
- Baumann, L. – Kuschka, E. – Seifert, T. 2000: Lagerstätten des Erzgebirges. Stuttgart.
- Dallmann, W. - Gühne, A. 1993: Archäologische Belege zur Frühzeit des Bergbaus und des Hüttenwesens im Revier Freiberg/Sachsen. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg): Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990. Sigmaringen, 343-352.
- Eckstein K. - Rehren T. - Hauptmann A. 1994: Die Gewinnung von Blei und Silber.- In: Schwabenicky W., Richter U., Eckstein K., Rehren T., Hauptmann A. (1994): Hochmittelalterliches Montanwesen in Sächsischen Erzgebirge und seinem Vorland. Ein Vorbericht, der Anschnitt 46/1994, 114-132.
- Hemker, C. 2011: Archäologie in Dippoldiswalde. In: Aufbruch unter Tage. Beihefte des Landesamtes für Archäologie Sachsen (Dresden 2011, im Druck).
- Hemker, C. – Hoffmann, Y. 2009: Ein hochmittelalterliches Bergbaurevier in Dippoldiswalde. In: Smolnik, R. (Hrsg.), Ausgrabungen in Sachsen 1. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege, Beiheft 20, 104–109.
- Hemker, C. – Scholz, V. 2010: Archeological Finds and Results regarding high-medieval Mining at Dippoldiswalde (D). In: J. Silvertant (Ed.), Mining archaeological Research Interdisciplinary Methodology. 5th International Symposium on archeological Mining History, Freiberg 2010. Valkenburg aan de Geul u. a., 108–119.
- Hemker, C. – Pilz, M. 2011: Die archäologische Untersuchung eines mittelalterlichen Schachtes in Dippoldiswalde – eine Herausforderung an Grabungstechnik, Dokumentation und Organisation. In: Aufbruch unter Tage. Beihefte des Landesamtes für Archäologie Sachsen (Dresden 2011, im Druck).
- Hemker, C. – Schwabenicky, W. 2011: Montanarchäologische Forschung in Sachsen. In: Ausgrabungen in Sachsen 2 (2010), 109–120.
- Hoffmann, Y. 2010a: Die Geschichte von Dippoldiswalde bis zum Ende der ersten Bergbauperiode um 1400. In: Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 51 (2010, im Druck).
- Lentzsch, S. 2011: Die Holzfunde aus den mittelalterlichen Bergwerken von Dippoldiswalde. Ein Vorbericht In: Aufbruch unter Tage. Beihefte des Landesamtes für Archäologie Sachsen (Dresden 2011, im Druck).
- Scholz, V. 2011: Die Grubenbaue des hochmittelalterlichen Bergbaues von Dippoldiswalde vom ausgehenden 12. Jahrhundert bis zur Mitte des 13. Jahrhunderts. In: Aufbruch unter Tage. Beihefte des Landesamtes für Archäologie Sachsen (Dresden 2011, im Druck).
- Schwabenicky, W. 1984: Archeologický výzkum středověkého hornického sídliště na Treppenhaueru u Sachsenburgu, okr. Heinichen (NDR), Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami. Sborník. Brno.

- Schwabenicky, W. 1988: Die mittelalterliche Bergbausiedlung auf dem Treppenhauer bei Sachsenburg (Kr. Hainichen), Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 32, 237-266.
- Schwabenicky, W. 1991: ...war einst eine reiche Bergstadt. Archäologische Forschungen zum hochmittelalterlichen Montanwesen im Erzgebirge und Erzgebirgsvorland. Mittweida.
- Schwabenicky, W. 1992: Hochmittelalterliche Bergstädte im sächsischen Erzgebirge und Erzgebirgsvorland, Siedlungsforschung, Archäologie – Geschichte – Geographie 10, 195-210.
- Schwabenicky, W. 1993: Archäologische Forschungen in mittelalterlichen Bergbausiedlungen des Erzgebirges. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg): Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990. Sigmaringen, 321-329.
- Schwabenicky, W. 1996: Beziehungen zwischen Burgen und Bergbau im sächsischen Erzgebirge, Burgenforschung aus Sachsen 9, 9-29.
- Schwabenicky, W. 1997: Hausbau in hochmittelalterlichen Bergbausiedlungen des Sächsischen Erzgebirges – Staviteľství vrcholně středověkých hornických sídlišť v saském Krušnohoří. In: Život v archeologii středověku. Praha, 568–578.
- Schwabenicky, W. 2002: Der Hochmittelalterliche Bergbau bei Gersdorf, Gemeinde Tiefenbach (Lkr. Mittweida) und das Kloster Altzelle. In: Martina Schattkovsky und André Thieme (Hrsg): Altzelle. Zisterzienserabtei in Mitteldeutschland und Hauskloster der Wettiner. Leipzig, 161-180.
- Schwabenicky, W. 2003: Der hochmittelalterliche Bergbau in und um Freiberg. In: Hoffmann, Y. – Richter, U. (Hrsg.): Stadt Freiberg. Beiträge. Band II, 433-443, 660.
- Schwabenicky, W. 2005: Grubenhäuser und obenerdige Häuser in der wüsten Bergstadt Bleiberg bei Sachsenburg (Stadt Frankenberg/Sa) – Zemnice a nadzemní domy v zaniklém hornickém městě Bleibergu Sachsenburgu (město Frankenberg/Sa). In: Forum urbes medii aevi II. Sborník příspěvků z konference FUMA konané 16.-18. 4. 2003. Brno, 6-15.
- Schwabenicky, W. 2006: Die Wüste Bergstadt Bleiberg bei Frankenberg in Sachsen. In: Labuda, J. (ed): Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 41-47.
- Schwabenicky, W. 2007: Beziehungen zwischen mittelalterlichen Burgen und Bergbau – Vzťahy medzi středověkými hrady a hornictvím, Stříbrná Jihlava – Silberne Stadt Jihlava 2007, 130-147.
- Schwabenicky, W. 2009: Der mittelalterliche Silberbergbau im Erzgebirgsvorland und im westlichen Erzgebirge. Chemnitz.
- Simon, K. 1993: Zum ältesten Erzbergbau in Ostthüringen und Sachsen. Argumenten und Hypothesen. In: Steuer, H. – Zimmermann, U. (Hrsg): Montanarchäologie in Europa. Archäologie und Geschichte, Freiburger Forschungen zum ersten Jahrtausend in Südwestdeutschland Bd. 4. Sigmaringen, 89-104.

Středověké rudní hornictví v Rakousku

- Cech, B. 2007: Spätmittelalterliche bis früh- neuzeitliche Edelmetallgewinnung in den Hohen Tauern. Montanarchäologische forschungen im Bockhartrevier, gasteiner Tal (Bundesland Salzburg). Monographien des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Bd. 70/1-2.
- Hye, K. H. 2004: Stadt und Bergbau in Tirol mit besonderer Berücksichtigung der Städte Hall und Schwaz. In: K. H. Kaufhold – W. Reininghaus (Hrsg): Stadt und Bergbau. Städteforschung A/64. Köln-Weimar-Wien, 313-330.
- Ingenhaeff, W. 2003: Schwazer Silber - vergeudeter Reichtum?: verschwenderische Habsburger in Abhängigkeit vom oberdeutschen Kapital an der Zeitenwende vom Mittelalter zur Neuzeit; Schwazer Silber. 1. Internationales Bergbausymposium Schwaz 2002; Tagungsband. Berenkamp.
- Klemm, S. 2003: Montanarchäologie in den Eisenerzer Alpen, Steiermark. Archäologische und naturwissenschaftliche Untersuchungen zum prähistorischen Kupferbergbau in den Eisenerzer Ramsau. Wien.
- Klemm, S. – Nelle, O. 2008: Historische Kohlstätten in den Eisenerzer Alpen. Archäologische Bodendenkmale und Archive der Waldgeschichte, Da schau her - die Kulturzeitschrift aus Österreich Mitte, 1-5.
- Klemm, S. – Nelle, O. – Grabner, M. – Geihofer, D. – Schnepf, E. 2005: Interdisziplinäre Untersuchungen von Kohlstätten aus Mittelalter und Neuzeit in der Eisenerzer Ramsau, Steiermark, Archaeologia Austriaca, Band 89, 269-329.
- Ludwig, K. H. 2004: Die Rezession des Edelmetallbergbaus in der inner- und niederösterreichischen, dort auch bambergisch und görzischen sowie in den salzburgischen und bayerischen Gebieten Ostalpenraums und die politischen Möglichkeiten ihrer Überwindung vom 13. bis zum 15. Jahrhundert. In: R. Tasser – E. Westermann (Hrsg.): Der Tiroler Bergbau und die Depression der Europäischen Montanwirtschaft im 14. und 15. Jahrhundert. Akten der internationalen Bergbaugeschichtlichen Tagung Steinhaus. Veröffentlichungen des des Südtiroler Landesarchivs – Pubblicazioni dell'archivio provinciale di Bolzano. Innsbruck – Wien – München - Bozen, 94-108.
- Paar, W. H. 1997: Polymetallischer Erzbezirk Schladming, in: Weber, L. (Hrsg.): Handbuch der Lagerstätten der Erze, Industriemineralien und Energierohstoffe Österreichs. Archiv für Lagerstättenforschung 19, 302-304.
- Palme, R. 1984: Rechtliche und soziale Probleme im Tiroler Erzbergbau vom 12. bis zum 16. Jahrhundert. Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau. Beiheft 2. Bochum, 111-117.
- Palme, R. 2004: Rechtliche Probleme des spätmittelalterlichen Bergbaus in Tirol. In: R. Tasser – E. Westermann (Hrsg.): Der Tiroler Bergbau und die Depression der Europäischen Montanwirtschaft im 14. und 15. Jahrhundert. Akten der internationalen

Bergbaugeschichtlichen Tagung Steinhaus. Veröffentlichungen des des Südtiroler Landesarchivs – Publikazzioni dell'archivio provinciale di Bolzano. Innsbruck – Wien – München - Bozen, 161-174.

Tasser, R. 2004: Der Südtiroler Bergbau in der Depression des 14. und des 15. Jahrhundert. In: R. Tasser – E. Westermann (Hrsg.): Der Tiroler Bergbau und die Depression der Europäischen Montanwirtschaft im 14. und 15. Jahrhundert. Akten der internationalen Bergbaugeschichtlichen Tagung Steinhaus. Veröffentlichungen des des Südtiroler Landesarchivs – Publikazzioni dell'archivio provinciale di Bolzano. Innsbruck – Wien – München - Bozen, 240-254.

Westermann, E. 2004: Zur spätmittelalterlichen Depression der europäischen Montanwirtschaft, Stand und offene Fragen der Forschung. In: R. Tasser – E. Westermann (Hrsg.): Der Tiroler Bergbau und die Depression der Europäischen Montanwirtschaft im 14. und 15. Jahrhundert. Akten der internationalen Bergbaugeschichtlichen Tagung Steinhaus. Veröffentlichungen des des Südtiroler Landesarchivs – Publikazzioni dell'archivio provinciale di Bolzano. Innsbruck – Wien – München - Bozen, 9-18.

Středověké rudní hornictví na Slovensku

Harničár, A. – Soják, M. 2005: Problematika montánnej archeológie v západnej časti Spiša – problematik der Montanarchäologie im westlichen Teil von Zips. In: Labuda, J. (ed): Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 109-121.

Hunka, J. 2005: Nálezy mincí a iných s obchodom spojených predmetov z Glanzenbergu. Ich význam pre poznanie politicko-hospodárskeho vývoja Banskej Štiavnice a okolia – Finds of Coins and another object connected with trade from Glanzenberg. Their Significance for recognising of political and economical development of Banská Štiavnica and their Surroundings. In: Labuda, J. (ed): Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 103-108.

Jancsy, P. 2005: Ložiskovo-geologické predpoklady počiatkov banickej činnosti v oblasti Banskej Štiavnice – Lagerstättengeologische Voraussetzungen der Anfänge der Bergbautätigkeit im Gebiet von Banská Štiavnica. In: Labuda, J. (ed): Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 91-94.

Labuda, J. 1993: Montanarchäologische Forschungen im Erzbergbaurevier von Banská Štiavnica (Schemnitz), Montanarchäologie in Europa. Berichte zum internationalen Kolloquium „Frühe Erzgewinnung und Verhüttung in Europa“ in Freiburg in Breisgau vom 4. bis 7. Oktober 1990, 385-390.

Labuda, J. 1997: Montánna archeológia na Slovensku (Príspevok k dejinám stredoveku), Slovenská archeológia XLV-1, 83-156.

Labuda, J. 2001: Ťažba a spracovanie nerastných surovín na Slovensku v období stredoveku – Erzgewinnung und Bearbeitung der Mineralrohstoffe in der Slowakei im Mittelalter, Archaeologia historica 26, 95-107.

Labuda, J. 2004: Banská Štiavnica jako príklad osídľovania banských regionov – Banská Štiavnica als Beispiel für die Besiedlung der Bergbauregionen. In: Nekuda, V., Měřinský, Z., Kouřil, P. (editoři): Archaeologia historica 29/04. Sborník příspěvků přednesených na XXXV. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením hranice v životě středověkého člověka. Hrabušice 29. 9. – 3. 10. 2003. Brno-Levoča, 261-266.

Labuda, J. 2005: Staré Mesto (Glanzenberg) v Banskej Štiavnici a montánna archeológia na Slovensku – Alte Stadt (Glanzenberg) in Banská Štiavnica (Schemnitz) nach 25 Jahre der archäologischen Untersichung. In: Labuda, J. (ed): Montánna archeológia na Slovensku (25 rokov výskumu lokality Glanzenberg v Bansej Štiavnici). Medzinárodný seminár 7.9.-9.9. 2005 Banská Štiavnica – Starý zámok. Banská Štiavnica, 95-102.

Labuda, J. 2007: O výskume „jednej pingy“ na žile Bieber v Banskej Štiavnici (2005-2007) - Archäologische Untersuchung „einer Pinge“ auf dem Erzgang Bieber in Banská Štiavnica (Schemnitz), Slowakei, Stříbrná Jihlava 2007 – Silberne Stadt 2007, 278-281.

Mihok, L. - Pribulová, A. - Labuda, J. 1998: Výroba stredovekých banických želiéz. In: Nekuda, V. (Editor): Archaeologia historica 26. Sborník příspěvků přednesených na 29. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na středověké komunikace Prachatic 6. 10. října 1997. Prachatic – Brno 1998, 493-518.

Štefánik, M. 2004: Die Anfänge der slowakischen Bergstädte. Das Beispiel Neusohl. In: K. H. Kaufhold – W. Reininghaus (Hrsg): Stadt und Bergbau. Städteforschung A/64. Köln-Weimar-Wien, 296-312.

Štefánik, M. 2004b: Kupfer aus dem Ungarischen Königreich im Spiegel der venezianischen Senatenprotokole im 14. Jahrhundert. In: R. Tasser – E. Westermann (Hrsg.): Der Tiroler Bergbau und die Depression der Europäischen Montanwirtschaft im 14. und 15. Jahrhundert. Akten der internationalen Bergbaugeschichtlichen Tagung Steinhaus. Veröffentlichungen des des Südtiroler Landesarchivs – Publikazzioni dell'archivio provinciale di Bolzano. Innsbruck – Wien – München - Bozen, 210-239.

Středověká těžba polymetalických rud v Polském Slezsku

Dziekoński, 1970: Dawne górnictwo i hutnictwo metali nieżelaznych na Dolnym Śląsku, SDGH 14, 81-90.

Dziekoński, 1972: Wydobywanie i metalurgia kruszców na Dolnym Śląsku od XIII. do połowy XX. wieku, Wrocław.

Firszt, St. 2002: Badania archeologiczne nad dawnym górnictwem i hutnictwem w Kotlinie Jeleniogórskiej, Karkonoszach i Górach Izerskich, In: Uczniowie Agricoli materiały z konferencji górnictwej w Kowarach z 1999 roku (red. A. Grodzickiego i M. W. Lorencia), Jelenia Góra, 84-104.

- Firszt, St. 2006: Badania archeologiczne nad dolnośląskim górnictwem kruszcowym w latach 1975-2000, In: Prace naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej 117, Wrocław, 75-80.
- Kosiór A. - Podolski R. 2008: Stare górnictwo niewęglowe wokół Wałbrzycha In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 133-148.
- Krzyżanowski K., Wójcik D. 2008: Dawne górnictwo rud metali w rejonie Boguszowi-Gorców – kopalnia Morgenstern i Segen Gottes. In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 149-157.
- Liber, E. 2005: Zmiany stanu zachowania obiektów górniczych w okolicach Zagórza Śląskiego – w rejonie nieistniejącej wsi Schlesierthale, In: Prace naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej 111, Wrocław, 155-162.
- Liber, E. 2006: Pierwsza inwentaryzacja sztolni pod Przełęczą Walimską, In: Prace naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej 117, Wrocław, 171-178.
- Liber, E. - Madziarz M. 2002: Pozostałości dawnych kopalń srebra i ołowiu w północnej części Gór Sowich, In: Uczniowie Agricoli. Materiały z konferencji w Kowarach z 1999 roku (red. A. Grodzicki, M. W. Lorenc), Jelenia Góra, 175-186.
- Liber, E. - Madziarz M. 2006: Odkrycie i inwentaryzacja sztolni w Bystrzycy Górnej, In: Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej 117, Wrocław, 163-169.
- Mączka, M. - Stysz M. 2006: Relikty dawnych robót górniczych w Górach Sowich – wykorzystanie materiałów archiwalnych do lokalizacji i udokumentowania wyrobisk, [w:] Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej 117, Wrocław, 215-226.
- Mączka, M. - Stysz M. 2006:2008: Kopalnia „Reiche Silber Glück” w Dębownie – relikty dawnego górnictwa antymonu w Górach Bardzkich, In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 213-226.
- Madziarz, M. 2008: Tereny dawnych robót górniczych w Bystrzycy Górnej, Modliszowie i Dzieńmorowicach w świetle danych archiwalnych i współczesnych, In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 195-212.
- Madziarz, M. 2008: Pozostałości dawnych kopalń rud kobaltu w rejonie Przeczniczy na Dolnym Śląsku, In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 181-195.
- Madziarz, M. 2009: Rozwój prac badawczo-inwentaryzacyjnych dawnego górnictwa kruszców w Bystrzycy Górnej (Góry Sowie), In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury 2 (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 194-208.
- Madziarz, M. - Sztuk, H. 2006: Eksploatacja polimetalicznego złoża w Dzieńmorowicach-Kozicach (Góry Sowie), In: Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej 117, Wrocław, 203-209.
- Madziarz, M. - Sztuk, H. 2008: Kopalnia „Gierczyn” – zapomniany epizod w historii górnictwa rud Ziem Zachodnich, In: Dzieje górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury (red. P. Zagożdżon, M. Madziarz), Wrocław, 195-212.
- Mikoś, 2008: Górnicze skarby przeszłości. Od kruszcu do wyrobu i zabytkowej kopalni, Kraków
- Mikoś, - Chmura, J. 2007: Integracja badań górniczo-archeologicznych w zakresie lokalizacji, inwentaryzacji i udostępniania starych kopalń, Miesięcznik WUG 4/2007, 47-48.
- Molenda, D. 1957: Stan badań nad historią górnictwa i hutnictwa metali nieżelaznych w Polsce, SDGH, 1, 52-76.
- Molenda, D. 1960: Górnictwo kruszców, In: Zarys górnictwa na ziemiach polskich, I (red. J. Pazdur), Katowice 1960, 120-162.
- Molenda, D. 1963: Górnictwo kruszcowe na terenie złóż śląsko-krakowskich do połowy XVI wieku, Wrocław.
- Molenda, D. 1972: Kopalnie rud ołowiu na terenie złóż śląsko-krakowskich w XVI-XVIII wieku, Wrocław
- Piątkowie, E. i Z. 2000: Górnictwo rud metali w Górach Sowich, Wrocław.
- Stolarczyk, 2007: Badania archeologiczne nad dawnym górnictwem na terenie Gór Ołowianych oraz Rudaw Janowickich, Miesięcznik WUG 4/2007, 58-60.
- Stolarczyk, 2010: Badania nad średniowiecznym i nowożytnym górnictwem na terenie Pogórza Kaczawskiego w latach 2008-2009, SL 31, 65-80.
- Wyżykowski, J. 1979: Rudy miedzi, In: Surowce mineralne Dolnego Śląska, Wrocław, 120-132.